

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Економічний факультет
Кафедра фінансів, обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему: **ОБЛІК ТА АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА**

Виконав студент 6 курсу, групи МОА-61
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми
«ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Ярощук Владислав Олександрович

Керівник – доктор економічних наук, доцент
Антонюк Олена Ростиславівна
Рецензент – кандидат економічних наук, доцент
Галецька Тетяна Ігорівна

Острог, 2020

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра

Тема: Облік та аудит основних засобів підприємства

Автор: Ярощук Владислав Олександрович

Науковий керівник: доц., д.е.н. Антонюк О.Р

Захищена «.....».....2020 року.

Короткий зміст праці:

В кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні та практичні основи обліку та аудиту основних засобів підприємства, а також запропоновано напрямки вдосконалення обліку та аудиту основних засобів підприємства.

Об'єктом дослідження є ПрАТ «Рівнеазот», а предметом – облік та аудит основних засобів.

Робота складається з трьох розділів, кожен з яких чітко висвітлює і розкриває суть поставлених питань.

У першому розділі «Теоретичні основи обліку, аудиту та оподаткування основних засобів підприємства» з'ясовано сутність основних засобів та аудиту підприємства та їх види, визначено джерела формування основних засобів підприємства, а також охарактеризовано методику оцінки основних засобів підприємства

У другому розділі «Облік та аудит основних засобів підприємства» здійснено структурно-динамічний аналіз основних засобів досліджуваного підприємства, проаналізовано джерела та показники формування основних засобів, а також здійснена оцінка ефективності використання основних засобів обраного підприємства.

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення обліку та аудиту основних засобів підприємства» визначено напрями покращення структури основних засобів підприємства, запропоновано шляхи оптимізації джерел формування основних засобів підприємства, а також обґрунтовано способи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. Запропоновані шляхи вдосконалення обліку амортизації основних засобів на підприємстві.

Дипломна робота виконана згідно з затвердженим змістом з використанням прийомів та методів наукового дослідження, а результати досліджень можуть бути використані в практичній діяльності підприємств.

In the qualification work the theoretical and practical bases of the account and audit of fixed assets of the enterprise are considered, and also the directions of perfection of the account and audit of the fixed assets of the enterprise are offered.

The object of research is PJSC "Rivneazot", and the subject - accounting and auditing of fixed assets.

The work consists of three sections, each of which clearly covers and reveals the essence of the questions.

The first section "Theoretical foundations of accounting, auditing and taxation of fixed assets of the enterprise" clarifies the essence of fixed assets and audit of the enterprise and their types, identifies sources of fixed assets of the enterprise, and describes the method of estimating fixed assets

In the second section "Accounting and auditing of fixed assets of the enterprise" a structural and dynamic analysis of fixed assets of the studied enterprise, analyzed the sources and indicators of fixed assets, as well as assessed the effectiveness of fixed assets of the selected enterprise.

The third section "Ways to improve the accounting and auditing of fixed assets of the enterprise" identifies ways to improve the structure of fixed assets of the enterprise, suggests ways to optimize the sources of fixed assets of the enterprise, and substantiates ways to improve the efficiency of fixed assets. The ways of improvement of the account of depreciation of fixed assets at the enterprise are offered.

Thesis is performed in accordance with the approved content using the techniques and methods of scientific research, and the results of research can be used in the practice of enterprises.

(niðnuc aemopa)

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»

Факультет економічний

кафедра фінансів, обліку і аудиту

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту

проф., д.е.н. Мамонтова Н.А.

“_____” _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студента

Ярощука Владислава Олександровича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. *Тема роботи:* Організація обліку і аудиту виплат працівникам суб'єкта державного сектору

Затверджено наказом по Академії від «.....».....2020 р. №.....

2. *Термін здачі студентом закінченої роботи:*

3. *Вихідні дані до роботи:*

.....
.....
.....

4. *Перелік завдань, які належить виконати:*

.....
.....
.....
.....

5. *Перелік статистичного, графічного матеріалу:*

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	<i>Антонюк О.Р., професор кафедри фінансів, обліку і аудиту, доктор економічних наук</i>		
Розділ 2	<i>Антонюк О.Р., професор кафедри фінансів, обліку і аудиту, доктор економічних наук</i>		
Розділ 3	<i>Антонюк О.Р., професор кафедри фінансів, обліку і аудиту, доктор економічних наук</i>		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вивчення літератури		
2.	Розробка змісту (плану)		
3.	Ознайомлення керівника із текстом кваліфікаційної роботи (чорновий варіант):		
3.1	Розділ 1		
3.2	Розділ 2		
3.3	Розділ 3		
4.	Ознайомлення керівника із текстом кваліфікаційної роботи із врахуванням зауважень		
5.	Попередній захист кваліфікаційної роботи		
6.	Рецензування кваліфікаційної роботи		
7.	Здача кваліфікаційної роботи на кафедрі Реєстрація на Moodle		

Студент _____ Ярошук В.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ АНТОНЮК О.Р.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1 Сутність, склад, первісна оцінка та нормативно – законодавча база обліку, аудиту та оподаткування основних засобів підприємства	9
1.2 Порядок, методи та форми обліку основних засобів та їх амортизації на підприємстві	23
1.3 Організаційно – економічна характеристика діяльності ПРАТ «Рівнеазот»	29
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ТА АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	35
2.1 Документування обліку основних засобів підприємства	35
2.2 Синтетичний і аналітичний облік основних засобів та амортизації на ПРАТ «Рівнеазот».....	39
2.3 Аудит основних засобів на підприємстві	45
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА АМОРТИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ	55
3.1. Покращення оцінок зносу основних засобів на ПРАТ «Рівнеазот».....	55
3.2 Поліпшення первинного й аналітичного обліку основних засобів на ПРАТ «Рівнеазот».....	59
3.3 Шляхи вдосконалення аудиту основних засобів на підприємстві.....	62
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Перехід України до ринкової економіки вимагає принципового прийняття нових методів управління активами. Зміни в організаційних формах, виробничих відносинах та взаємозв'язку між секторами економіки вплинули на склад і структуру робочого обладнання. Основним джерелом відтворення основних засобів є амортизаційні відрахування. Відсутність наукових методів розвитку репродуктивного механізму основних засобів призвело до значного погіршення обліку основних засобів. Як ми всі знаємо, завдяки великим виробничим потужностям щорічна амортизаційна відрахування є важливим джерелом соціальних та національних фінансових ресурсів.

Тому сьогодні надзвичайно важливо вибрати модель вдосконалення системи бухгалтерського та податкового обліку загалом, включаючи амортизацію. Проблеми обліку та амортизації основних засобів є основою значної економічної уваги, оскільки амортизація як економічне поняття виступає як собівартістю продукції, так і джерелом відтворення, а отже, впливає на широкий спектр економічних показників - собівартості, ціни, прибутку, податків, кількісних та якісних оцінок Виробничий потенціал тощо. Ця робота являє собою дослідження особливостей нарахування амортизації та обліку основних засобів та конкретне дослідження на ПРАТ «Рівнеазот». Поставлену проблематику вже досліджували такі вчені, як Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Євтушенко С.М., Голов С.В., Григорова З.В., Хом'як Р.Л. та інші.

Метою дослідження є визначення шляхів вдосконалення обліку, аудиту та оподаткування основних засобів підприємства на основі теоретичних та оцінки практичних аспектів.

Для виконання поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- дати визначення сутності, проаналізувати склад та первісну оцінку основних засобів підприємства.
- визначити порядок надходження, наявності та руху основних засобів, методи нарахування амортизації на підприємстві.

- ознайомитись з нормативно-законодавчою базою обліку, аудиту та оподаткування основних засобів підприємства.
- розглянути особливості документування обліку основних засобів на підприємстві.
- узагальнити інформацію про основні засоби та відображення її в звітності підприємства.
- охарактеризувати процес аудиту основних засобів.
- надати рекомендації щодо покращення оцінок основних засобів та нарахування їх амортизації підприємства.
- знайти шляхи поліпшення первинного, синтетичного й аналітичного обліку основних засобів підприємства.
- визначити шляхи вдосконалення аудиту основних засобів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес обліку та аудиту основних засобів, зокрема на ПРАТ «Рівнеазот, а предметом – основні засоби підприємства.

Методи дослідження. У магістерській роботі використовувалися загальнонаукові (спостереження, порівняння, формалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція) та специфічні методи дослідження. За допомогою історичного методу досліджено походження, формування та розвиток категорії основні засоби у системі обліку. Документальне оформлення операцій з основними засобами розглянуто за допомогою системного вивчення господарських процесів. Результати досліджень відображені з використанням схематичних та графічних методів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність, склад, первісна оцінка та нормативно – законодавча база обліку, аудиту та оподаткування основних засобів підприємства

Основні засоби є важливою та невід’ємною частиною фінансово-господарської діяльності компанії. Це відіграє важливу роль, особливо в економічних процесах, саме тому визначення поняття «основні засоби» має важливу роль у представленні основних засобів у синтетичному та аналітичному обліку та, зрештою, у звітності.

Розглянемо еволюцію класів основних засобів у науковій літературі. Слід зазначити, що на сучасному етапі економічного розвитку поняття «основні засоби» розглядається як окрема економічна категорія. У працях класичних економістів зустрічається лише термін «довгострокові активи», а капітал - лише їхня категорія.

Дослідження обраної проблематики вимагає безпосереднього розуміння сутності основних засобів. Існує багато визначень трактування поняття «Основні засоби», тому вони наведені у таблиці 1.1

Таблиця 1.1

Трактування сутності поняття «Основні засоби» за різними авторами

№ п/п	Автор підходу, джерело	Трактування сутності поняття «Основні засоби»
1.	Бабаєв Ю. А. [1]	Основні засоби – це частина майна, використовувана як засоби праці при виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг або для управління організацією протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайний операційний цикл, якщо він перевищує 12 місяців.
2.	Бабяк Н. Д. [2]	Основні засоби – засоби праці, що є матеріально-речовими елементами, грошовим вираженням яких є основні виробничі і невиробничі засоби.

Продовження табл. 1.1

3.	Безруких П. С.	Основні засоби є сукупністю матеріально-речових об'єктів і цінностей, що діють в незмінній натуральній формі протягом тривалого періоду. Це засоби, що створюють матеріально-технічну основу і умови виробничо-господарської діяльності підприємства.
4.	Борисов А. Б. [3, с. 487]	Основні засоби – засоби праці виробничого та невиробничого призначення. Характерною особливістю основних засобів є участь в процесі виробництва тривалий час, протягом багатьох циклів, при збереженні основних властивостей і первинної форми, при цьому поступове зношування і їх вартість переноситься на продукцію, що виготовляється.
5.	Бойко В. М., Вашків П. Г.	Основні засоби – сукупність засобів праці, які функціонують у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі протягом тривалого часу та переносять свою вартість на заново створений продукт частинами в міру їх зношення.
6.	Бутинець Ф. Ф. [4, с. 125]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік).
7.	Дем'яненко М. Я. [69]	Основні засоби – це термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «необоротні матеріальні активи» (засоби виробництва, матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі діяльності або для здійснення адміністративних і соціальних функцій, що використовуються протягом тривалого періоду і поступово переносять свою вартість на продукцію у міру зношення); матеріальні цінності (виробниче майно), що споживається у виробничому процесі, тобто фізичний капітал. Засоби - це прийоми, дія, знаряддя, гроші, матеріальні цінності, речі, устаткування, будь-яке добро, яке використовується для досягнення певної мети.
8.	П(С)БО 7 «Основні засоби» [65]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Продовження табл. 1.1

9.	Податковий Кодекс України [58]	Основні засоби – це матеріальні активи, в тому числі запаси корисних копалини, наданих в користування ділянок надр (окрім вартості землі незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних засобів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), які призначаються платником податку для використання в господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується в зв'язку з фізичним або моральним зносом і очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію складає більш за один рік (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
10.	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [46]	Основні засоби – це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.

Джерело: Складено автором.

Основні засоби, що використовуються у виробництві, зазвичай зношуються як фізично, так і морально. Основні засоби поступово амортизуються, тому амортизація відображає поступовий процес списання їх вартості на витрати, оскільки їх потрібно оновити. Трамбування амортизації також наведено у П(С)БО №7 «Основні засоби», і звучить як: амортизація – це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації)[65]. Отже, вартість основного засобу, яка амортизується – це первісна вартість основного засобу, за вирахуванням його ліквідаційної вартості.

До складу основних засобів входять:

- Інвестиційна нерухомість
- Земельні ділянки
- Капітальні витрати на поліпшення земель
- Будинки та споруди
- Машини та обладнання

- Транспортні засоби
- Інструменти, прилади, інвентар
- Тварини
- Багаторічні насадження
- Інші основні засоби

Сума основних засобів відображається у звіті про їхню первісну вартість та перелік залишкової вартості компанії. Відповідно до джерела надходження основних засобів компанії існують різні методи їхньої оцінки. Отже, вартість основних засобів, які компанія отримує за рахунок капітальних вкладень, включає фактичні витрати на будівництво або придбання, витрати на доставку та монтаж, суму податку на додану вартість (ПДВ). Основні засоби, отримані засновниками компанії в результаті внесення капіталу до законного капіталу, оцінюються за вартістю, узгодженою обома сторонами. Якщо ви безкоштовно отримали використані основні засоби від інших компаній або отримали субсидії на основні засоби від державних установ, оцінка, як правило, базується на залишковій вартості основного засобу. В даний час у разі високої інфляції необхідно постійно переоцінювати основні засоби та визначати їх відновну вартість, що відповідає фактичним економічним можливостям [25].

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються за такими групами:

- земельні ділянки – у цій групі обліковуються земельні ділянки, отримані суб'єктом державного сектору згідно з законодавством;
- капітальні витрати на поліпшення земель – до них відносяться витрати неінвентарного характеру (не пов'язані з будівництвом споруд) на культурно-технічні заходи з поверхневого поліпшення земель для сільськогосподарського використання, які проводяться за рахунок капітальних вкладень (планування земельних ділянок, корчування площ під рілля, очищення полів від каменів і валунів, зрізання купин, розчищення чагарників, очищення водойм тощо);

- будинки, споруди та передавальні пристрої – у цій групі із виділенням в окремі підгрупи обліковуються:

- 1) будинки виробничо-господарського призначення, зайняті органами управління, соціально-культурними (будівлі навчальних закладів, лікарень, поліклінік і амбулаторій, будинків-інтернатів для старих та інвалідів, дитячих закладів, бібліотек, клубів, музеїв, науково-дослідних інститутів, лабораторій тощо) та іншими установами;
- 2) будинки, що повністю чи переважно призначені для проживання;
- 3) водокачки, стадіони, басейни, дороги, мости, пам'ятники, загорожі парків, скверів і загальних садів тощо;
- 4) лінії електропередач, трансмісії та трубопроводи з усіма проміжними пристроями, необхідними для трансформації (перетворення) і передачі енергії та для переміщення трубопроводами рідких та газоподібних речовин до споживача, кабельні та повітряні лінії зв'язку тощо;
- 5) гідротехнічні споруди, у тому числі канали, дамби, водозахисні об'єкти, колекторно-дренажні мережі, водомірні пости та інші споруди;

- машини та обладнання – у цій групі з виділенням в окремі підгрупи обліковуються:

- 1) силові машини та обладнання, машини-генератори, що виробляють теплову та електричну енергію, і машини-двигуни, що перетворюють різного роду енергію (енергію води, вітру, теплову, електричну енергію тощо) в механічну;
- 2) робочі машини та обладнання, машини, апарати та їх обладнання, що призначені для механічного, термічного та хімічного впливу на предмет праці в процесі створення продукту чи послуг виробничого характеру та переміщення предметів праці у виробничому процесі за допомогою механічних двигунів, сили людини та тварин;
- 3) вимірювальні прилади (дозатори, барометри, водоміри, геодезичні прилади, гігроскопи, індикатори, спеціальні ваги, мірники, касові апарати тощо);

- 4) регулюючі прилади та пристрої (киснево-дихальні прилади, регулюючі, електричні, пневматичні та гідравлічні пристрої, пульти автоматичного управління, апаратура централізації та блокування, лінійні пристрої диспетчерського контролю тощо);
- 5) лабораторне обладнання (пірометри, регулятори, калориметри, прилади для визначення вологості, перегінні куби, лабораторні копирки, прилади для випробування на газонепроникність, прилади для випробування міцності зразків на розрив, мікроскопи, термостати, стабілізатори, витяжні шафи тощо);
- 6) комп'ютерна техніка і її комплектуючі (комп'ютери, монітори, периферійне і мережеве обладнання комп'ютера, що за вартістю за одиницю чи комплект відноситься до основних засобів) та електронні засоби обробки інформації (електронно-обчислювальні, керуючі та аналогові машини, цифрові обчислювальні машини та пристрої тощо);
- 7) медичне обладнання (медичне обладнання (зуболікувальні крісла, операційні столи, ліжка зі спеціальним обладнанням тощо), спеціальне дезінфекційне та дезінсекційне обладнання, обладнання молочних кухонь та молочних станцій, станцій переливання крові тощо);
- 8) інші машини та обладнання — машини, апарати та інше обладнання, які не включені до вищезазначених підгруп (наприклад, обладнання стадіонів, спортмайданчиків та спортивних приміщень (у тому числі спортивні снаряди), обладнання кабінетів та майстерень у навчальних закладах, кіноапаратура, освітлювальна апаратура, обладнання сцен, музичні інструменти, телевізори, радіоапаратура, спеціальне обладнання науково-дослідних та інших установ, які займаються науковою працею, обладнання АТС, телефони, факси, копіювальна техніка, пожежні машини, пожежні автоцистерни, механічні пожежні драбини, пральні та швейні машини, холодильники тощо);

- транспортні засоби – у цій групі з виділенням на окремі підгрупи обліковуються усі види засобів пересування, які призначені для переміщення людей і вантажів, незалежно від вартості:
- 1) рухомий склад залізничного, водного, автомобільного транспорту (електровози, тепловози, паровози, мотовози, мотодрезини, вагони, платформи, цистерни, теплоходи, пароплави, дизель-електроходи, буксири, баржі та барки, човни та судна службово-допоміжні, рятувальні, пристані плавучі, парусні судна, автомобілі вантажні та легкові, причеми, автосамоскиди, автоцистерни, автобуси, трактори-тягачі тощо);
 - 2) рухомий склад повітряного транспорту (літаки, вертольоти);
 - 3) гужовий транспорт (вози тощо);
 - 4) виробничий транспорт (електрокари, мотоцикли, моторолери, велосипеди, візки тощо);
 - 5) усі види спортивного транспорту;
 - інструменти, прилади, інвентар – у цій групі обліковуються:
- 1) інструменти — механічні та немеханічні знаряддя праці загального значення, а також прикріплені до машин предмети, які слугують для обробки матеріалів (наприклад, різальні, ударні, натискувальні та ущільнюючі знаряддя ручної праці, включаючи ручні механічні знаряддя, що працюють на електроенергії, енергії стисненого повітря тощо (електродрилі, фарбопульти, електровібратори, гайковерти тощо), а також різного роду пристрої для обробки матеріалів, здійснення монтажних робіт тощо (лещата, патрони, ділильні головки, пристрої для встановлення двигунів та для прокручування карданного вала на автомобілях тощо) тощо);
 - 2) виробничий інвентар та приладдя — предмети виробничого значення, які слугують для полегшення виробничих операцій під час роботи (робочі столи, верстаки, кафедри, парти тощо; обладнання, що сприяє охороні праці; предмети технічного значення, які не можуть бути віднесені до робочих машин (наприклад, світлокопіювальні рами тощо);

3) господарський інвентар (предмети конторського та господарського облаштування, переносні бар'єри, вішалки, гардероби, шафи різні, дивани, столи, крісла, шафи, палатки (крім кисневих), ліжка (крім ліжок з спеціальним обладнанням), килими, порт'єри та інший господарський інвентар, а також предмети протипожежного значення — гідропульти, стендери, драбини ручні тощо (крім насосів пожежних на автомобільному чи кінному ході та механічних пожежних драбин, врахованих на субрахунку «Машини та обладнання»);

- тварини та багаторічні насадження – у цій групі з виділенням на окремі підгрупи обліковуються:

- 1) робоча худоба — коні, воли, осли та інші робочі тварини (включаючи транспортних і спортивних коней та інших транспортних тварин);
- 2) продуктивна та племінна худоба — корови, бики-плідники, бугаї, буйволи та яки (крім робочих), жеребці-плідники та племінні кобили (неробочі), кобили, переведені на табунне утримання, кнурі та свиноматки, вівцематки, кози, барани тощо;
- 3) службові собаки;
- 4) декоративні тварини;
- 5) піддослідні тварини (собаки, щури, морські свинки тощо);
- 6) багаторічні насадження — штучні багаторічні насадження незалежно від їх віку; насадження всіх видів (дерева та кущі), озеленувальні та декоративні насадження на вулицях, площах, в парках, садах, скверах, на території установ, у дворах житлових будинків, живі огорожі, снігозахисні та полезахисні смуги, насадження для укріплення пісків і берегів річок, яро-балочні насадження тощо; штучні насадження ботанічних садів та інших науково-дослідних установ та навчальних закладів для наукових цілей та інші штучні багаторічні насадження. Багаторічні насадження збільшуються на суму капітальних вкладень. Молоді насадження усіх видів враховуються окремо від насаджень, що досягли повного розвитку, тобто віку початку плодоношення, зімкнення крон тощо;

- інші основні засоби – суб'єкти державного сектору зараховують до інших основних засобів активи, які не включені до вищезазначених груп основних засобів. До цієї групи також зараховуються сценічно-постановочні засоби (декорації, меблі і реквізити, бутафорії, театральні та національні костюми, головні убори, білизна, взуття, перуки тощо); навчальні кінофільми, магнітні диски і стрічки, касети; тощо.

Об'єкт основних засобів оцінюється за первісною вартістю, якою є:

- вартість придбання у разі придбання за плату;
- собівартість виробництва у разі самостійного виготовлення (створення);
- справедлива вартість у разі отримання без оплати від фізичних та юридичних осіб (крім суб'єктів державного сектору);
- первісна (переоцінена) вартість основних засобів у разі отримання без оплати від суб'єктів державного сектору;
- залишкова вартість переданого об'єкта основних засобів у разі отримання у результаті обміну на інший актив;
- умовна вартість у разі відсутності активного ринку.

Первісна вартість об'єкта основних засобів у разі придбання за плату складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються суб'єктові державного сектору);
- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;

- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Фінансові витрати не включаються до вартості основних засобів, отриманих або створених шляхом запозичення повністю або частково (за винятком фінансових витрат, включених до вартості кваліфікаційних активів відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку. Вартість основних засобів може базуватися на вартості капіталу або поточних витратах (вартість транспортування, монтажу, монтажу, коригування основних засобів тощо) та формуватися відповідно до економічної класифікації витрат домогосподарств.

При організації обліку основних засобів керуються наступними законодавчими та нормативними документами:

- Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07. 99 р. № 996-XIV (с змінами і доповненнями);
- Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку» від 29.12.95 р. № 352 (із змінами та доповненнями);
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.02.2000 р. (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini 18 travnya 2000 r. № 288/4509);
- План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій № 291 від 30.11.99 р.;
- Інструкція із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій № 291 від 30.11.99 р. (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini № 893/4186 від 21.12.99 р.);
- Інструкція «Про порядок визначення розмірів збитків від розкрадань і нестачі, знищення (пошкодження) матеріальних цінностей», затверджена Наказом Кабінету Міністрів України № 116 від 22.01.96 р.

До 2000 року нерухомість, заводи та обладнання оцінювались за первісною, залишковою вартістю та відновлювальною вартістю. Первісна вартість включала витрати на будівництво, придбання або виготовлення основних засобів, включаючи витрати на транспортування, монтаж та введення в експлуатацію. Залишкова вартість визначалась як різниця між первісною вартістю та сумою амортизації і зносу, відновлювана вартість – визначалась як вартість основних засобів за сучасних умов. Під час останньої переоцінки уряд вирішив обліковувати основні засоби за собівартістю. З 1992 по 1996 рік, внаслідок економічної кризи, зростання цін та гіперінфляції, основні засоби переоцінювались 3 рази та індексувались 4 рази. Однак при вирішенні цих проблем виникає багато інших проблем, найважливішою з яких є спотворення вартості основних засобів, що призвело до переоцінки, точніше, фактична оцінка була дуже завищена.

З прийняттям П(С)БО 7 «Основні засоби», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92, зі змінами і доповненнями, було враховане направлення та отримання основних засобів та інших довгострокових матеріальних активів, їхню оцінка та переоцінка дещо систематизували. Методи обліку та оцінки основних засобів, введені в цьому стандарті, сильно відрізняються від попередніх методів. Основою достовірної оцінки основних засобів є господарський договір або інші адміністративно-бухгалтерські документи на придбання або виготовлення цих основних засобів. Купівля (інвестиція) основних засобів включається до балансу підприємства за собівартістю.

За П(С)БО 7 «Основні засоби»: Первісна вартість - історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів. Перш ніж оприбуткувати об'єкт основних засобів за балансом, необхідно згідно з П(С)БО 7, розрахувати первісну вартість цього об'єкта та кожну статтю витрат, яка включається до первісної вартості, підтвердити відповідним документом.

Основні засоби можуть надходити на підприємство по-різному, тому витрати на формування первісної вартості змінюються залежно від джерела доходу. Однак, згідно з існуючими формами акту приймання-передачі основних засобів та акту інвентаризації, вони відображають лише суму первісної вартості об'єкта. Така ситуація унеможливорює аналіз витрат на утримання активів. Ми рекомендуємо запровадити формат документа у вигляді додатка до методу приймання-передачі основних засобів, який включає розрахунок закупівельної ціни, що представляє вид собівартості. Ми вважаємо, що це збільшить інформаційну цінність первинного обліку основних засобів та дозволить детально проаналізувати складові вартості основних засобів та контролювати правильність її визначення.

Визначення справедливої вартості міститься в П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» і являє собою суму, за якою може бути здійсненні обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами. Тобто справедливою вартістю можна вважати поточну (ринкову) вартість основних засобів.

Переоцінена вартість - вартість необоротних активів після їх переоцінки. Зазвичай переоцінка основних засобів під впливом об'єктивних факторів підприємства позитивно позначиться на достовірності інформації. П(С)БО 7 «Основні засоби» дозволяє компаніям самостійно приймати рішення щодо переоцінки основних засобів. У наш час як теоретична розробка, так і практична діяльність базуються на основних засобах та їх оцінці, а також на методах переоцінки.

Згідно із загальними правилами, визначеними для переоцінки об'єктів нерухомого майна, якщо залишкова вартість цих статей суттєво відрізняється від справедливої вартості на дату балансу, залишкова вартість цих активів може бути переоцінена. Іншими словами, процес переоцінки основних засобів компанії є способом відстеження поточної вартості таких об'єктів на ринку. Однак для того, щоб визначити, чи доцільна переоцінка основних засобів у

визначений час, справедлива вартість повинна визначатися одночасно, що вимагає дуже трудомістких розрахунків.

Якщо ви раніше зібрали всі необхідні дані, використовуючи пропоновані нами основні документи, ви можете використовувати програму Microsoft Excel для автоматичного розрахунку справедливої вартості всіх або деяких об'єктів, порівняння її із залишковою вартістю та доведення або відмови в переоцінці активів окремо. Для запису цих обчислень ми також рекомендуємо розробляти певні форми комбінованих файлів, які стануть типовими в майбутньому.

Згідно із П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817, компанія зобов'язана виконати процедуру оцінки знецінення активів. Якщо компанія може здійснити переоцінку з певних причин, вона повинна, починаючи з 2005 року, оцінювати зменшення корисності основних засобів на кожну річну дату балансу, незалежно від їх переоцінки.

На основі П(С)БО 28 на дату балансу суб'єкт господарювання повинен оцінити ймовірність знецінення активів. Іншими словами, компанія має право самостійно визначати вартість активу за наявності певних функцій для визначення зниження його корисності. Відповідно до вимог стандарту для визначення ознак втрати активами своєї споживчої вартості необхідно регулярно обробляти планові документи, визначати індекс інфляції, визначати норму дисконтування, впроваджувати процедури дисконтування грошових потоків тощо. З точки зору необхідності здійснення відповідних дій щодо переоцінки об'єкта, отримана інформація повинна відображатися в обліку для перевірки отриманих даних перед керівництвом підприємства.

Оскільки оцінка зменшення корисності активів в бухгалтерському обліку покликана контролювати втрати економічних вигод, а визначення втрат економічних вигод залежить від очікуваної віддачі активу, який базується на двох показниках (чиста вартість активів; майбутній чистий рух грошових потоків), можна сказати, що метод оцінки знецінення активу - це оцінка активу як інвестиції. Впроваджуючи внутрішні звіти, можна створити бухгалтерську

інформацію для вирішення цих проблем. Проблема вдосконалення внутрішньої звітності є дуже серйозною для компаній, оскільки наказ Міністерства статистики України від 29.12.1995 р. № 352, не відповідає вимогам управлінського обліку та не включає відображення переоцінки та зменшення показника заробітку.

Тому в програмному просторі Microsoft Excel ми розробили та запропонували форму внутрішнього звіту, що узагальнює розраховані дані та надає можливість обґрунтувати управлінські рішення у галузі оцінки та переоцінки основних засобів. Включаючи втрату своєї практичності. Цей внутрішній операційний звіт повинен бути адекватним, тобто час від здійснення господарської операції до створення звіту має бути мінімізованим. Для того, щоб підвищити актуальність внутрішніх проміжних звітів, слід готувати не тільки звітний період, а й коротший період (щотижня, щомісяця тощо). У фермерському господарстві з тривалим виробничим циклом особливо важливо розділити звітний період на більш короткі періоди.

Основним нормативним документом, який визначає методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності є П(С)БО 7 «Основні засоби».

Основною ланкою нормативно-законодавчої бази обліку амортизації основних засобів на підприємстві є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», яке затверджене наказом Міністерства фінансів від 27.04.2000 № 92 та регламентує поняття амортизації, оцінку основних засобів, методи нарахування амортизації та ін.[65].

Розрахунок сум амортизації проводиться відповідно до типових форм, зазначених у наказі Міністерства Фінансів «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання».

Використання цих форм не є обов'язковим, компанія може розробити зручну форму амортизації. Нормативно-правова база щодо амортизації основних засобів включає також Указ Президента України «Про концепцію амортизаційної

політики» від 7 березня 2001 р. 169/2001. Згідно з цим указом, амортизаційна політика полягає у збільшенні обсягу коштів, які підприємство інвестує в основні засоби за рахунок інвестицій із власних амортизаційних засобів..

Податковий кодекс України від 23 грудня 2010 р. - визначає норми амортизації основних засобів, такі як мінімальний строк корисного використання, концепція амортизації, методи нарахування тощо.

Використання основних засобів спричиняє їх знос. Знос основних засобів зменшить їх ремонтпридатність, що призведе до амортизації, зменшуючи тим самим безпеку виробничого процесу. Однак необхідно завжди забезпечувати основні засоби достатньою кількістю та якістю для виробничого процесу шляхом оновлення зношених та амортизованих матеріальних активів.

Нормативна база щодо амортизації основних засобів включає П(С)БО 7 «Основні засоби», Указ Президента України «Про концепцію амортизаційної політики», Податковий закон України від 23 грудня 2010 року та стандартний формат заліку основних засобів, створений за дорученням Міністерства фінансів.

На ПРАТ «Рівнеазот» амортизація проводиться відповідно до принципів бухгалтерського обліку та чинного законодавства. Підприємство самостійно підбирає метод та форму амортизації та встановлює його відповідно до порядку облікової політики компанії.

1.2 Порядок, методи та форми обліку основних засобів та амортизації на підприємстві

Бухгалтерський облік основних засобів повинен забезпечити:

- своєчасне відображення повної інформації про оцінку, переоцінку та збереження основних засобів, їх внутрішній рух (від складу до складу, відділу, станції, тощо), вибуття (продаж, ліквідація, безоплатна передача), дефекти, збитки тощо;
- відображення амортизації основних засобів протягом звітного періоду та дані амортизації з початку строку їх корисного використання;

- визначення витрат на підтримку експлуатаційного стану основних засобів (технічні огляди, технічне обслуговування), їх ремонт та вдосконалення;
- Визначення фінансових результатів продажу та іншого вибуття основних засобів;
- Інформацією про основні засоби та інвестиційні звіти.

Першим і найважливішим моментом в обліку основних засобів є реєстрація операцій з основними засобами. Первинний документ повинен містити достатньо інформації для характеристики об'єкта і повинен складати основу бухгалтерських записів. Водночас документ слід використовувати як правову основу для доведення існування об'єкта та здійснення різних операцій над ним.

Надходження, внутрішнє переміщення, списання, ліквідація, реалізація та інші операції з основними засобами оформляють відповідними первинними документами, перелік яких був затверджений наказом Міністерства статистики України від 29.12.1995р. № 352 «Про затвердження типових форм первинного обліку» .

Відповідно до розпорядження керівника, на підприємстві формується комітет, який приймає основні засоби та заповнює акт за форматом ОЗ-1, який копіюється на кожному окремому об'єкті кожного основного засобу. «Загальний акт» оформляє приймання кількох основних засобів. Тільки після отримання побутового інвентарю, обладнання, інструментів тощо, якщо ці предмети однотипні, вилучаються протягом місяця і мають однакову вартість, вони можуть бути прийняті. Правильно оформлений акт, підписаний керівником та голосним бухгалтером передається в бухгалтерію разом із технічною документацією.

У разі внутрішнього руху основних засобів працівники відділу, який отримує основний засіб, приймають акти в двох примірниках. Перший примірник з підписом одержувача та особи, відповідальної за передачу, буде переданий до бухгалтерії, а другий примірник залишиться в руках відповідальної особи, яка отримала даний засіб. Для обліку всіх видів основних засобів, що були введені в експлуатацію, бухгалтерія використовує «Інвентарну картку обліку основних

засобів» (форма ОЗ-6). Для кожного об'єкта основних засобів картка із зазначенням назви об'єкта та інвентарного номера, місця використання та дати введення в експлуатацію, коротких технічних характеристик, року виробництва чи будівництва, дати виведення з експлуатації та норми амортизації, переоцінки, модернізації, реконструкції майна тощо. Для групового обліку картка заповнюється записами окремих позицій матеріальних активів.

Юридичні дані, що стосуються ОЗ-1, ОЗ-2, ОЗ-3, ОЗ-4, технічних документів та інших документів, є основою для заповнення інвентарної картки. Розділ «Короткі індивідуальні характеристики об'єкта» містить основні кількісні та якісні показники об'єкта, а також супутнє обладнання та аксесуари, які обмежуються двома-трьома важливими якісними характеристиками об'єкта, щоб уникнути дублювання даних на підприємстві. Для групового обліку основних засобів подають короткий особистий опис всієї групи основних засобів, який враховано в інвентарній карті. Якщо якісні та кількісні показники характеристик основних засобів суттєво змінюються внаслідок модернізації, добудови чи реконструкції, або якщо всі параметри, що характеризують об'єкт в цілому, не можуть бути відображені в інвентарній карті, їх необхідно замінити новими. Стара інвентарна картка зберігається як довідковий файл

Ми вважаємо, що інвентарні картки не можуть повністю відображати інформацію про основні засоби. Тому ми вважаємо, що наступні показники могли б її доповнити: метод впровадження, справедлива вартість, термін служби, ліквідаційна вартість, метод амортизації, вартість об'єктів вдосконалення та залишкова вартість у розпорядженні. Такі показники, як термін служби, ліквідаційна вартість та метод амортизації, є окремими для кожного активу. Тому рекомендується відображати цю інформацію переважно на інвентарній карті.

З метою підтримання основних засобів у належному стані їх передають на технічне обслуговування. Ці операції також враховуються в їхньому обліку. Після ремонту виріб буде видалено з виробничого процесу і після завершення буде знову відображатись як основний засіб. У той же час створюють «Акт прийому-передачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих

об'єктів» (форма ОЗ-2). Копія цього акту підписується працівником відділу, відповідальним за прийом основних засобів, та представниками підприємства (компанії), що виконує ремонт, модернізацію чи ремонт, а потім надсилається до бухгалтерії, підписується головним бухгалтером та затверджується директорами. Відповідно до акту змінено об'єктну характеристику технічного паспорта, що відноситься до основних засобів, включаючи капітальний ремонт, модернізацію та реконструкцію. Якщо ремонт виконує третя сторона, акт складається в двох примірниках.

Один з них передається в бухгалтерію, а інший - підряднику. Після завершення ремонту основних засобів будуть видані документи про доставку, а документи про приймання будуть видані після приймання. Згідно з цими документами (форма ОЗ-2), бухгалтерія фіксує інформацію про капітальний ремонт, реконструкцію чи модернізацію в інвентарній картці, а зміст у технічному паспорті свідчить про те, що технічні характеристики атрибутів об'єкта після ремонту змінились. Для реєстрації інвентарної картки основного засобу, необхідно використати «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів» (форма ОЗ-7), які ведуться за типами основних засобів, включаючи назву та інвентарний номер. Для кожної класифікаційної групи основних засобів в описі є окремий розділ із присвоєним інвентарним номером.

Вибуття основних засобів шляхом ліквідації внаслідок фізичної чи морального зносу здійснюється «Актом про амортизацію основних засобів» (форма № ОЗ-3) або «Актом про амортизацію транспортних засобів» (форма ОЗ-4).

Комісія, призначена наказом керівника, складає акти у двох примірниках. Один примірник передається в бухгалтерію, інший - залишається у матеріально відповідальної особи і є основою для оприбуткування матеріалів та запасних частин, що залишились від амортизації (ліквідації) основних засобів.

Об'єкти амортизації - це основні засоби, що належать компанії. Амортизація нараховується на всі категорії основних засобів, включаючи: будівництво,

інвестиції в благоустрій землі, обладнання та транспортні засоби, які відображаються на балансі компанії.

Проте, нарахуванню амортизації не підлягає вартість гудвілу, витрати на купівлю і ремонт, реконструкцію, модернізацію та інші покращення невикробничих основних засобів. Під невикробничими, розуміються основні засоби, які не використовуються в господарській діяльності підприємства.

П(С)БО № 7 регламентуються такі методи нарахування амортизації:

1. Прямолінійний метод
2. Метод зменшення залишкової вартості
3. Метод прискореного зменшення залишкової вартості
4. Кумулятивний метод
5. Викробничий метод [65].

Підприємство самостійно обирає метод амортизації та відображає його в своїй обліковій політиці. Одночасно можуть застосовуватися різні методи для різних груп основних засобів. Розглянемо функцію методу амортизації на конкретному прикладі. Відповідно до П(С)БО 7, прямолінійний метод полягає у визначенні річної суми амортизації шляхом ділення суми, що амортизується, на термін служби об'єктів нерухомого майна. Сума основних засобів, що амортизуються, є первісною вартістю активу за мінусом його ліквідаційної вартості.

У цьому прикладі розглянемо способи зменшення залишкової вартості. Відповідно до П(С)БО 7 метод зменшення залишкової вартості полягає у забезпеченні річної амортизаційної вартості, яка є добутком залишкової вартості майна на початок звітного року або добутком амортизації та початкової вартості річної амортизації. Річна норма амортизації (виражена у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня використання використовуваного об'єкта, який отримують діленням ліквідаційної вартості об'єкта на його початкову вартість [60].

Слід зазначити, що якщо використовується метод зменшення залишкової вартості, то вважається що також наявна ліквідаційна вартість, оскільки значення

0 також означає, що річна норма амортизації дорівнює нулю. Варто також зазначити, що найбільша сума амортизації належить першим рокам нарахування амортизації.

Наступним методом, який ми розглянемо, буде метод прискореного зменшення залишкової вартості. Відповідно до цього методу річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється[65]. Тому, використовуючи цей метод, вартість більшості основних засобів знецінюватиметься в перші кілька років експлуатації. Слід також зазначити, що цей метод можна застосовувати до активів з нульовою ліквідаційною вартістю.

Відповідно до П(С)БО 7, метод кумулятивної амортизації визначає річну суму амортизації як добуток вартості амортизації та коефіцієнта накопичення. Загальний коефіцієнт обчислюється діленням решти років експлуатації об'єктів нерухомості, машин та обладнання на суму їх терміну служби. Цей метод амортизації допомагає списати більшу частину вартості основних засобів у перші кілька років експлуатації. Його можна використовувати, коли ліквідаційна вартість приладу дорівнює нулю.

Останній розглянутий метод - це виробничий метод амортизації. Відповідно до П(С)БО 7, згідно з виробничим методом, щомісячна амортизація визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (машинобудування, обслуговування) та норми амортизації виробництва. Норма амортизації виробництва обчислюється шляхом ділення вартості амортизації на загальну кількість продукції (машинобудування, послуги), яку компанія очікує випустити за допомогою основних засобів[60].

Виробничий метод може допомогти підприємству найбільш точно розрахувати амортизацію основних засобів, що беруть участь у виробництві, і включити його до собівартості. Однак, оскільки цей метод не може бути використаний для амортизації, компанії, які використовують його для

оподаткування, повинні вибрати інший метод амортизації. У цьому випадку амортизація основних засобів на основі балансу та податкового балансу різна. Обидва типи обліку мають різні типи амортизації.

Отже, порядок і методи нарахування амортизації регламентуються П(С)БО №7 «Основні засоби», відповідного до якого підприємство має змогу обрати найвигідніший для себе метод для обліку амортизації та затвердити його у наказі про облікову політику. Прямолінійний метод є найпростішим для розрахунку амортизації на підприємстві. Документальне оформлення операцій з основними засобами здійснюють із використанням форм первинних документів з обліку основних засобів, затверджених наказом Мінстату України від 29. 12. 95 р. №352, що, на нашу думку, потребують перегляду та вдосконалення. Основні засоби мають відображення у двох формах річних звітів. Але у формі 1 «Звіт про фінансовий стан (Баланс)» вони відображаються в загальному вигляді, тобто відображається лише знос, первісна та залишкова вартість. У формі 5 «Примітки до річної фінансової звітності» розкривається більш детально інформація за кожною класифікаційною групою необоротних активів.

1.3 Організаційно-економічна характеристика діяльності ПРАТ «Рівнеазот»

Рівнеазот - один з найбільших хімічних заводів в Україні. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 року, ПРАТ «Рівнеазот» було включено до переліку компаній, що мають стратегічне значення для національної безпеки та економіки. Згідно з історичними посиланнями, опублікованими на офіційному веб-сайті <http://www.azot.rv.ua/>, акціонерне товариство «Рівнеазот» є лідером у виробництві мінеральних добрив на заході України. Відповідно до статуту компанії від 07.07.2019, метою компанії є отримання прибутку від підприємницької діяльності та використання її на користь акціонерів, розширення ринку товарів та послуг та розвиток

виробництва шляхом інвестування в найбільш перспективні сфери. Поділ ефективності на матеріальні, фінансові та інші ресурси.

Відповідно до статуту акціонерне товариство здійснює близько 50 видів діяльності, основними з яких є: виробництво, збереження і реалізація мінеральних добрив азотної і фосфорної групи, продукції виробничо-технічного призначення:

- Гази промислові прості
- Азот
- Кисень
- Гази промислові складні
- Діоксид вуглецю
- Ангідриди та кислоти неорганічні
- Кислота фосфорна та поліфосфорні кислоти
- Вуглеводні циклічні
- Спирти синтетичні інші та їх похідні
- Інші кислоти монокарбонові та їх похідні
- Кислота адипінова, її солі та складні ефіри
- Інші карбонові кислоти та їх похідні
- Кетони, хінони та їх похідні
- Кислота азотна та аміак
- Кислота азотна
- Кислоти сульфоазотні
- Аміак безводний
- Добрива азотні
- Нітрат амонію
- Добрива мінеральні чи хімічні азотні
- Добрива фосфатні
- Добрива мінеральні чи хімічні фосфоритні.

Реалізація продукції здійснюється до таких країн, як Австралія, Австрія, Бразилія, Білорусь, Чилі, Китай, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція,

Угорщина, Індія, Індонезія, Ірландія, Італія, Йорданія, Кенія, Латвія, Молдова, Марокко, Мозамбік, Оман, Нідерланди, Нова Зеландія, Пакистан, Польща, Румунія, Росія, Сербія, Словаччина, В'єтнам, Словенія, Південно-Африканська Республіка, Іспанія, Таїланд, Туреччина, Велика Британія, Танзанія, Сполучені Штати Америки.

Відкрите акціонерне товариство «Рівнеазот» засноване 13 листопада 1995 року на базі лізингової компанії «Азот». До 1994 року компанія мала статус державної. ВАТ «Рівнеазот» розпочав свою історію в 1965 році, коли згідно з рішенням ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР № 300 від 20 березня 1962 року та № 696 від 2 липня 1962 року. У західному регіоні України було розпочато будівництво широкопрофільного заводу з виробництва мінеральних добрив. Завданням проекту на будівництво першої черги заводу азотних добрив у Рівному було передбачено впровадження виробництва аміаку потужністю 103 000 тон. Перший продукт - аміачна вода, виготовлена з імпортованого аміаку - була отримана 14 листопада 1968 року. Однак перша справжня перемога відбулася 23 березня 1969 р. Тоді аміак вперше було вироблено в Рівненській області і 31 березня 1969 р. У цьому ж році Державна комісія підписала закон про початок виробництва аміаку потужністю 103000 тон. на рік. Рівненські хіміки вважають цю дату днем народження своєї компанії.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що ПРАТ «Рівнеазот» є підприємством-лідером серед виробництва добрив та азотних сполук на території України та становить вагомую роль у експорті своєї продукції до всіх куточків світу.

Для ведення господарської діяльності підприємство використовує основні засоби. Майно товариства складається з основних засобів та оборотних коштів, а також цінностей, вартість яких відображено в балансі підприємства, який відображений на сайті <https://smida.gov.ua>. У 2017 році вартість основних засобів на кінець звітного періоду становила 1250025 тис. грн, у 2018 – 1223845 тис. грн, у 2019 – 1066379 тис. грн. З приведених даних видно, що абсолютна зміна вартості основних засобів з 2017 року до 2019 року зменшилась на 183646 тис.

грн. Це можна пояснити тим, що підприємство скорочує обсяг основних засобів та вони зношуються.

Власний капітал є одним з найважливіших об'єктів фінансового та управлінського обліку, і він складає основу інформаційного забезпечення фінансового управління. Це також є предметом корпоративного фінансового аналізу. Показник «власний капітал» відіграє таку важливу роль у підтримці нормального фінансового стану компанії, що юридично підтверджений Цивільним кодексом України, особливо щодо відношення статутного капіталу компанії до чистих активів. Проаналізуємо стан власного капіталу та його інструментів на підприємстві ПРАТ «Рівнеазот».

Таблиця 1.8

Динаміка стану власного капіталу на ПРАТ «Рівнеазот» за 2017-2019 рр.

Власний капітал	Показники			Абсолютний приріст, тис. грн		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2018-2017	2019-2018	2018-2017	2019-2018
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн	85094	85094	85094	0	0	100	100
Додатковий капітал, тис. грн	1756899	1685452	1791712	-71447	106260	95,93	106,305
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн	-15151970	-26023996	-29382585	-10872026	-3358589	171,8	112,906

Складено автором на основі додатків А, В, С

Отже, протягом усіх аналізованих років зареєстрований (пайовий) капітал був незмінним і становив 85094 тис. грн. Додатковий капітал у 2017 році становив 1756899 тис. грн і у 2018 році зменшився на 71447 тис. грн, а у 2019 році зріс на 106260 тис. грн при темпі приросту 106,30%. Непокритий збиток у

2017 році становив 15151970 тис. грн, у 2018 році зріс до 26023996 тис. грн, а у 2019 році збільшився ще на 3358589 тис. грн. Дане явище є негативним для підприємства через наявність збитків.

Розглянемо динаміку фінансових результатів підприємства, що відображає поетапне формування чистого прибутку (збитку) ПРАТ «Рівнеазот» протягом аналізованого періоду.

Таблиця 1.9

Динаміка фінансових результатів ПРАТ «Рівнеазот» протягом 2017-2019 років

Показники, тис. грн.	2017 рік	2018рік	2019 рік	Абсолютний приріст суми, тис. грн.		Темп приросту, %	
	Сума			2018- 2017	2019- 2018	2018- 2017	2019- 2018
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	2751505	3920113	2956106	1168608	-964007	142,472	75,4087
Валовий прибуток (збиток), тис. грн	243327	1373122	548291	1129795	-824831	564,311	39,9302
Інші операційні доходи, тис. грн.	188614	157946	34950	-30668	-122996	83,7403	22,1278
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток), тис. грн	-11077226	-	-	1035200	6640081	90,6547	33,8771
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток), тис. грн	-11590543	-	-	772873	7448754	93,3319	31,1427
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн	-	-	-	756497	7465130	-	-

Складено автором на основі додатків А, В, С

З даних таблиці видно, що чистий дохід від реалізації продукції в 2017 році становив 2751505 тис. грн, і в 2018 році збільшився на 1168608 тис. грн. Хоча, у

2019 він знову знизився до 2956106 тис. грн при темпі росту 75,41%. Фінансовий результат від операційної діяльності за весь період був збитковим, і у 2019 році становив 3401945 тис. грн збитку. Це на 6640081 тис. грн більше, ніж у 2018 році. Чистий фінансовий результат також є збитковим протягом всього досліджуваного періоду і у 2017 році він становив 11590543 тис. грн збитку. У 2018 році він збільшився на 756497 тис. грн, а у 2019 становив 3368916 тис. грн збитку. Це свідчить про те, що підприємство є збитковим.

Отже, ПРАТ «Рівнеазот» здійснює бухгалтерський облік на підприємстві відповідно до міжнародних та національних стандартів. В зв'язку з тим, що дане підприємство дуже давно на ринку, воно займає лідируючі позиції серед виробників азотних добрив та сполук. Реалізація та експорт продукції даного підприємства здійснюється до всіх куточків світу. Підприємство володіє чималими потужностями.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ТА АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Документування обліку основних засобів підприємства

Для управління виробництвом дуже важливо отримувати своєчасну, повну і точну інформацію про бізнес-процеси компанії. Основним джерелом такої інформації є документи про господарські операції. Розумна та правильна організація первинного обліку має забезпечити повну реєстрацію всіх економічних фактів та надійність відображуваних даних та повинна мати юридичну основу, що є головною вимогою для ефективного управління компанією. Першим і найважливішим моментом в обліку основних засобів є реєстрація операцій з основними засобами. Первинний документ повинен містити достатньо інформації для характеристики об'єкта і повинен складати основу бухгалтерських проводок. Водночас документ слід використовувати як правову основу для доведення існування об'єкта основних засобів та здійснення різних операцій над ним.

Як ми всі знаємо, амортизація відбувається раз на місяць протягом строку корисного використання основного засобу. Використовуються розрахунки амортизації основних засобів та інших довгострокових активів для відображення амортизації компанії. Ці розрахунки використовуються для розрахунку річної та щомісячної амортизації станом на 1 січня поточного року. У наступному звітному періоді нарахування довгострокової амортизації за один місяць будуть скориговані з урахуванням змін у складі попереднього місяця. Водночас складається звіт про амортизацію основних засобів та інших довгострокових активів, що отримуються або продаються щомісяця. У цьому переліку вказані типи основних засобів за класифікаційною групою та пов'язаними з ними рахунками, а також суми амортизації отриманих та реалізованих об'єктів. Для отриманих основних засобів амортизація відкладається на попередній місяць і вираховується для вибуття.

Нарахування зносу здійснюється за рахунок витрат виробництва. Документом, який підтверджує право на списання основного засобу є Акт введення в експлуатацію основного засобу, та типові форми документів, які наведені у таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів

№ п/п	Назва форми	Призначення
1.	ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»	Застосовується для оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів, для обліку вводу їх в експлуатацію, для оформлення внутрішнього переміщення основних засобів із одного підрозділу підприємства в інший, для оформлення передачі основних засобів зі складу (із запасу) в експлуатацію, а також для виключення із складу основних засобів при передачі іншому підприємству.
2.	ОЗ-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів»	Застосовується для оформлення приймання-здачі основних засобів із ремонту, реконструкції та модернізації. До технічного паспорта відповідного об'єкта основних засобів повинні бути внесені необхідні зміни до характеристики об'єкта, пов'язані із капітальним ремонтом, реконструкцією та модернізацією.
3.	ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів»	Застосовується для оформлення вибуття основних засобів (крім автотранспортних засобів) при повному або частковому їх списанні.
4.	ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів»	Застосовується для оформлення списання автомобіля вантажного чи легкового, причепа чи напівпричепа при їх ліквідації.

Продовження табл. 2.1

5.	ОЗ-5 «Акт про установку, пуск та демонтаж будівельної машини»	Застосовується в будівельно-монтажних організаціях для оформлення передачі, установки та пуску будівельних машин та наступного їх демонтажу і передачі машино-прокатній базі.
6.	ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»	Застосовується для обліку всіх видів основних засобів, а також для групового обліку однотипних об'єктів основних засобів, що надійшли в експлуатацію в одному календарному місяці, та таких, що мають одне і те ж виробничо-господарське призначення, технічну характеристику та вартість. Інвентарна картка ведеться в бухгалтерії на кожний об'єкт чи групу об'єктів. У випадку групового обліку картка заповнюється шляхом позиційних записів окремих об'єктів основних засобів.
7.	ОЗ-7 «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів»	Застосовується для реєстрації інвентарних карток обліку основних засобів. Опис складається в одному примірнику бухгалтерією в цілях контролю за зберіганням інвентарних карток. Записи ведуться в розрізі класифікаційних груп (видів) основних засобів.
8.	ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів»	Застосовується для обліку руху основних засобів по класифікаційних групах при ручній обробці облікової документації. Заповнюється на основі даних інвентарних карток відповідних груп (видів) основних засобів та звіряється з даними синтетичного обліку основних засобів. На основі підсумкових даних цих карток заповнюються звітні форми з руху основних засобів.

Продовження табл. 2.1

9.	ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів»	Застосовується для пооб'єктного обліку основних засобів за місцем їх знаходження (експлуатації) по матеріально відповідальних особах. Дані пооб'єктного обліку основних засобів за місцями їх знаходження (експлуатації) повинні бути тотожні записам в інвентарних картках обліку основних засобів, що ведуться в бухгалтерії.
10.	ОЗ-14 «Розрахунок амортизації основних засобів» (для промислових підприємств) ОЗ-15 «Розрахунок амортизації основних засобів» (для будівельних організацій) ОЗ-16 «Розрахунок амортизації по автотранспорту»	Застосовуються для визначення суми амортизації основних засобів, що належить до нарахування у звітному місяці.

Джерело: [43].

Отже, документи, що стосуються обліку основних засобів, базуються на стандартних форматах і підпадають під дію чинного законодавства. Амортизація починається з місяця, наступного за місяцем, в якому основний засіб може бути використаний. Однак, якщо використовується виробничий метод, амортизація починається наступного дня з дня, коли основний засіб може бути використаний. Амортизація починається з місяця вибуття основних засобів, а наступний місяць починає обертатися, а потім йде на реконструкцію, модернізацію, добудову, обладнання та обслуговування. Амортизація за виробничим методом закінчується на дату після дати вибуття основного засобу.

2.2 Синтетичний і аналітичний облік основних засобів та амортизації на ПРАТ «Рівнеазот»

Всі матеріальні активи, які надходять у компанію, розподіляються на особу, відповідальну за фінанси. Аналіз та облік основних засобів проводяться у інвентарній картці спеціально для кожного виду: для будівель, машин та обладнання, груповий облік подібних об'єктів. Інвентарна картка містить інформацію про технічні характеристики об'єкта, інвентарний номер, вартість придбання, норму амортизації та іншу інформацію. Введення в інвентарну картку здійснюється за допомогою оригіналів документів та технічних паспортів. Карту, як правило, можна зробити з копії та зберігати в бухгалтерії. Однак можна використовувати дві інвентарні картки для ведення аналітичних рахунків - одну в бухгалтерії, а іншу - у відділі операцій з основними засобами.

Повна інвентарна картка записується в описі інвентарної картки з обліку основних засобів. Опис інвентарної картки базується на класифікаційній групі основних засобів. При вибутті основних засобів необхідно написати пояснення, амортизація основних засобів також супроводжується відповідними картками. Ці реєстри також відображають зміни вартості основних засобів та суми амортизації при переоцінці основних засобів. Інвентарні картки основних засобів та інших довгострокових активів, що надійшли або продані в поточному місяці, групуються окремо в картотеці. Для цього необхідно заповнити картковий рахунок для потоку основних засобів на кінець місяця.

Комплексний облік основних засобів за планом рахунків здійснюється на рахунку 10 «Основні засоби». Основні засоби повинні враховувати наявність та ліквідність як власних основних засобів, так і для тих, які перебувають у фінансовій оренді.

По дебету рахунку 10 «Основні засоби» відображають:

- надходження основних засобів, зафіксованих на балансі підприємства (придбаних, створених, безкоштовно отриманих),

- кількість витрат, пов'язаних із вдосконаленням об'єкта (модернізацією, модифікацією, добудовою, реконструкцією тощо), що після початку використання призводить до збільшення майбутніх економічних вигод,
- суму дооцінки вартості об'єкта основних засобів.

По кредиту рахунка 10 «Основні засоби» відображають:

- вибуття основних засобів у результаті реалізації, ліквідації, безкоштовної передачі іншим підприємствам,
- часткові ліквідації,
- суму уцінки вартості основних засобів.

Усі витрати підприємства, пов'язані з надходженням основних засобів, обліковуються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції».

Капітальні інвестиції включають витрати компанії на придбання або створення основних засобів, інших довгострокових основних засобів та нематеріальних активів, а також витрати на відбудову, розширення та модернізацію існуючих компаній.

Синтетичний облік витрат на капітальні інвестиції здійснюється на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» по субрахунках:

- 151 «Капітальне будівництво»;
- 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;
- 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»;
- 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів».

Типові проводки по обліку надходження основних засобів на підприємство наведені у таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Кореспонденція рахунків для обліку надходження основних засобів на підприємство

Зміст облікових операцій по рахунку	Дебет рахунків		Кредит рахунків
Зарахування основних коштів на баланс при придбанні	10 «Основні засоби»	101 «Земельні ділянки»	15 «Капітальні інвестиції»:
		102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»
		103 «Будівлі і споруди»	15 «Капітальні інвестиції»:
		104 «Машини й обладнання»	151 «Капітальне будівництво»
		105 «Транспортні засоби»	15 «Капітальні інвестиції»:
		106 «Інструменти, прилади й інвентар»	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»
		107 «Робоча і продуктивна худоба»	15 «Капітальні інвестиції»:
		108 «Багаторічні насадження»	155 «Формування основного стада»
		109 «Інші основні засоби»	15 «Капітальні інвестиції»:
Внесок основних засобів до статутного капіталу	10 «Основні засоби» (по всіх субрахунках)		152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»
Безоплатне отримання			46 «Неоплачений капітал»
			42 «Додатковий капітал»:
			424 «Безоплатно отримані необоротні активи»

Джерело: Складено автором на основі «Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів»[43].

Дебет рахунку 15 «Капітальні вкладення» та його субрахунки відображає витрати на придбання або створення матеріальних та нематеріальних довгострокових активів, а кредит – суму їхньої амортизацію та вплив на вартість діючих об'єктів основних засобів. Типові проводки з обліку вибуття основних засобів на підприємстві наведені у таблиці 2.3

Таблиця 2.3

Типові проводки з обліку вибуття основних засобів

Зміст облікових операцій по рахунку	Рахунок	Дебет рахунків	Кредит рахунків
Вибуття основних засобів при продажу за залишковою вартістю	97 «Інші витрати»	972 «Собівартість реалізованих необоротних активів»	10 «Основні засоби», субрахунки 101-109
Вибуття основних засобів при продажу по зносу	13 «Знос необоротних активів»	131 «Знос основних засобів»	
Витрати, пов'язані з реалізацією основних засобів	97 «Інші витрати»	972 «Собівартість реалізованих необоротних активів»	31 «Рахунки у банках»
			68 «Розрахунки за іншими операціями»:
			685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Вибуття основних засобів при ліквідації за залишковою вартістю	97 «Інші витрати»	976 «Списання необоротних активів»	10 «Основні засоби», субрахунки 101-109
Вибуття основних засобів при ліквідації по зносу	13 «Знос необоротних активів»	131 «Знос основних засобів»	
Витрати, пов'язані з ліквідацією основних засобів	97 «Інші витрати»	976 «Списання необоротних активів»	66 «Розрахунки з оплати праці»:
			661 «Розрахунки із заробітної плати»
Дохід від ліквідації основних засобів	20 «Виробничі запаси»	209 «Інші матеріали»	74 «Інші доходи»:
			746 «Інші доходи від звичайної діяльності»

Джерело: Складено автором на основі «Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів»[43].

Для обліку синтетичного обліку амортизації на ПРАТ «Рівнеазот» використовують 13 рахунок – Знос (Амортизація), який має такі субрахунки:

- 131 Знос основних засобів;
- 132 Знос інших необоротних матеріальних активів;
- 133 Накопичена амортизація нематеріальних активів;
- 134 Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів;
- 135 Знос інвестиційної нерухомості.

Кредит з рахунку 13 (Амортизація) відображає резерв на амортизацію та амортизацію нематеріальних активів, а також дебет - зменшення суми амортизації. На субрахунку 131 «Знос основних засобів» узагальнюється інформація про амортизацію довгострокових активів, яка відображається на рахунку 10 «Основні засоби». На субрахунку 132 «Знос інших довгострокових основних засобів» узагальнено інформацію про суму амортизації цих довгострокових активів, яка відображається на рахунку 11 «Інші довгострокові активи». На субрахунку 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів» узагальнено інформацію про суму накопиченої амортизації нематеріальних активів. На субрахунку 134 «Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів» узагальнюється сума амортизації на довгострокові біологічні активи, які оцінюються на субрахунку 162 «Довгострокові біологічні активи рослинного виробництва, оцінені як» витрати «та 164» Довгострокові біологічні активи»[65]. На субрахунку 135 «Знос інвестиційної нерухомості» узагальнено інформацію про суму амортизації на інвестиційній нерухомості, яка обліковується на субрахунку 100 «Інвестиційна нерухомість» за собівартістю. Амортизація інвестиційної нерухомості, яка відображається за справедливою вартістю, не відкладається.

Аналітичний облік амортизації довгострокових активів (накопичена амортизація) проводиться за видами основних засобів, інших матеріальних активів та нематеріальних активів. Кореспонденція рахунків для нарахування амортизації наведена у таблиці 2.4

Таблиця 2.4

**Кореспонденція рахунків для нарахування амортизації основних засобів
підприємства**

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нарахування амортизації об'єктів виробничого призначення, включаючи об'єкти, узяті у фінансову оренду	23 «Виробництво» 91 «Загальновиробничі витрати»	131 «Знос основних засобів»
2.	Нарахування амортизації об'єктів, переданих в операційну оренду	949 «Інші витрати операційної діяльності»	131 «Знос основних засобів»
3.	Нарахування амортизації об'єктів, що забезпечують збут продукції	93 «Витрати на збут»	131 «Знос основних засобів»
4.	Нарахування амортизації об'єктів загальногосподарського призначення	92 «Адміністративні витрати»	131 «Знос основних засобів»
5.	Нарахування амортизації об'єктів житлово-комунального призначення та соціально-культурного призначення	949 «Інші витрати операційної діяльності»	131 «Знос основних засобів»
6.	Нарахування амортизації в сумі, пропорційній до нарахованої амортизації, по об'єктах основних засобів, отриманих безоплатно, придбаних (створених) за рахунок коштів цільового фонду, визнається дохід	424 «Безоплатно одержані необоротні активи» 69 «Доходи майбутніх періодів»	745 «Дохід від безоплатно одержаних активів»

Джерело: Складено автором на основі «Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів»[43].

З усього вищесказаного можна зробити висновок, що облік амортизації ведеться на рахунку 13 «Знос», а облік амортизації основних засобів ведеться на його субрахунку 131 «Знос основних засобів». Також, у наказі про облікову політику ПРАТ «Рівнеазот» вказано, що амортизація на даному підприємстві нараховується за прямолінійним методом. Розглянемо динаміку зносу основних засобів на ПРАТ «Рівнеазот» за 2017-2019 роки.

Таблиця 2.5

Динаміка зносу основних засобів на ПРАТ «Рівнеазот» за 2017-2019 роки

Основні засоби:	Роки			Абсолютний приріст 2018-2017 рр.	Абсолютний приріст 2019-2018 рр.
	2017	2018	2019		
Первісна вартість, тис. грн	1930544	2161468	2211648	230924	50180
Знос, тис. грн.	680519	937623	1145269	257104	207646

Джерело: Складено та розраховано автором на основі додатків А, В, С.

З наведених вище даних можна зробити висновок, що розмір накопиченої амортизації на підприємстві в період з 2017 по 2019 рік постійно збільшується. Це передусім пояснюється безпосереднім збільшенням обсягу основних засобів та зарахуванням їх у експлуатацію за первісною вартістю, оскільки за досліджуваній період вона постійно збільшується. Таким чином, обсяг зносу основних засобів з 2017 по 2018 рік на ПРАТ «Рівнеазот» зріс на 257104 тис. грн., а з 2018 по 2019 рік на 207646 тис. грн. При цьому, первісна вартість основних засобів в аналізованому періоді з 2017 по 2018 рік збільшилась на 230924 тис. грн., а з 2018 по 2019 ще на 50180 грн.

Отже, для нарахування амортизації на підприємстві використовують 13 синтетичний рахунок, а, зокрема, для нарахування амортизації основних засобів – 131 субрахунок. На ПРАТ «Рівнеазот» обсяги нарахованої амортизації постійно збільшуються у зв'язку зі збільшенням кількості основних засобів. Відповідно до наказу про облікову політику на ПРАТ «Рівнеазот» нарахування амортизації ведеться прямолінійним методом, який є найпростішим для використання.

2.3 Аудит основних засобів на підприємстві

Процеси, пов'язані з продажем основних засобів підлягають аудиторській перевірці. Ці процеси спостерігаються з точки зору безоплатної передачі

основних засобів, ліквідації, спричиненої повним зносом, підтверджених дефектів запасів, які були зафіксовані. Слід зазначити, що лише тоді, коли основні засоби не можуть бути відновлені або економічно недоцільними, їх можна списувати.

Переглядаючи продаж основних засобів, аудитор визначає, чи існує на підприємстві постійний моніторинговий комітет з питань списання основних засобів. Якщо основні засоби утилізуються внаслідок аварії чи іншої надзвичайної ситуації, для перевірки причини надзвичайної ситуації необхідно перевірити файл аварії, акт ліквідації та довідкою з метеорологічної служби[21, с. 342–343]. Крім того, необхідно визначити, чи правильно розраховані збитки, що виникають від ліквідації основних засобів (витрати на ліквідацію, занижена сума списаних основних засобів). Також слід переглянути факт безоплатної передачі основних засобів та врахувати витрати на транспортування, монтаж та введення в експлуатацію. Традиційно тестування вважається одним з основних методів аудиту, і його використання є частиною світової практики аудиторських перевірок. Важливо, щоб аудитор підготував ряд питань для оцінки відповідних тем і продовжував впроваджувати необхідні процедури для отримання аудиторських доказів. Цей метод важливий не тільки для перегляду фінансової звітності, але також важливий для перегляду стратегій розвитку компанії.

Перш за все, складність виконання завдань з метою вселення впевненості у стратегічній (прогнозній) інформації вимагає впорядкування та стандартизації процедур, яких необхідно дотримуватися для досягнення цілей.

По-друге, метод тестування допомагає закріпити та поширити найкращу практику тестування та постійно передавати навички від досвідчених аудиторів молодим колегам.

По-третє, аудиторське тестування дозволяє використовувати кількісні критерії при оцінюванні досліджуваних об'єктів.

Інші аргументи використання методів тестування включають систематичне фіксування заходів контролю та їх результатів, а також сприяння контролю якості та коригування обсягу та глибини процедур тестування.

На жаль, в Україні систематизація аудиторського тестування з наукових джерел майже проігнорована. Це призвело до деяких негативних наслідків: на практиці експерти не завжди добре розуміють, як підготувати робочі документи для тестування, які тести використовувати в деяких випадках, рівень деталізації проблеми тощо. Деякі з них формально використовують тест у обмеженому обсязі, особливо не турбуючись про правильність використання відповідної методології.

Навіть огляд багатьох підручників іноземних авторів не завжди повністю розуміє нюанси використання екзаменаційних тестів. Деякі автори не пояснювали класифікацію та зміст різних аудиторських перевірок або навіть згадували деякі з них. Крім того, існують суттєві відмінності між думками вчених щодо видів аудиторських тестів та використовуваних методів.

Класичне визначення незалежного тестування розглядає його як метод перевірки транзакцій або перевірки на значні відхилення для підтвердження залишків на рахунках. Для незалежного тестування не потрібна домовленість із замовником. Воно планується та виконується самими аудиторами та надають необхідні докази для конкретних об'єктів аудиту. Наприклад, незалежне тестування може допомогти рецензентам виконати важливі завдання, наприклад, переглянути звіти керівництва про попередню фінансову інформацію або підтвердити результати прогностичної фінансової звітності.

У більшості випадків незалежне тестування є по суті тестами (процесами), який слід перевірити. Останній у зарубіжній літературі поділяється на перевірку ділових операцій та перевірку залишку на рахунку або перевірку елементів балансу. При тестуванні стратегії розвитку компанії також будуть використані наступні тести, оскільки довіра до фінансової звітності, стан інвестиційних проектів, елементи внутрішнього контролю та ефективність бізнес-процесів є її складовими.

Мета тестування внутрішнього контролю відрізняється від мети незалежного тестування. Метою тестування внутрішнього контролю є переконання їх у своїй ефективності та можливості своєчасно виявляти помилки

та відхилення. Якщо внутрішній контроль вважається надійним, аудитор може значно скоротити незалежне тестування або навіть відмовитись від деяких з тестів. Тестування внутрішнього контролю, як правило, вимагає домовленості із замовниками, оскільки їм потрібно тісно співпрацювати з працівниками компанії та надавати доступ до їхніх інформаційних систем, документів, активів та інших ресурсів.

Тестування внутрішнього контролю (звичайно, перевірка відповідності) у більшості випадків зводиться до перевірки наявності так званих слабких місць контролю. Для того, щоб виявити слабкі сторони, аудитори повинні інформувати клієнтів про будь-які слабкі місця, виявлені у внутрішньому контролі (МСА 265 «Повідомлення інформації про недоліки внутрішнього контролю тим, кого наділено найвищими повноваженнями, та управлінському персоналу» цього конкретно вимагає)

У сучасних умовах багато тестів внутрішнього контролю призначені для вивчення інформаційних систем і проводяться в середовищі електронної обробки даних. Тому на практиці дуже поширеним є тестування інформаційної системи, метою якого є отримання підтвердження ефективності процедур контролю в середовищі електронної обробки даних. При аудиті фінансової звітності це головним чином бухгалтерська інформаційна система. У стратегії аудиту - інформаційна система, що використовується для планування та управління ресурсами компанії, а також різні модулі інформаційної системи компанії, вони відповідають за функції фінансово-економічного управління та стратегічного контролю.

Для того, щоб оцінити доцільність прийняття завдань від нових клієнтів або продовження роботи з існуючими клієнтами над новими завданнями, аудитори повинні визначити багато питань, пов'язаних із загрозою незалежності та об'єктивності, відповідними знаннями та ресурсами, відсутністю конфлікту інтересів, визначити ризик репутації. Позитивне рішення про перегляд запланованої (стратегічної) інформації ініціює низку процедур, пов'язаних із знанням бізнесу компанії та навколишнього середовища, внутрішнім контролем

та наявними навичками співробітників та керівництва, відповідальних за створення прогнозуючої інформації, що надається аудитору.

Метод випробування підходить для вивчення внутрішнього та зовнішнього середовища компанії, її бізнес-процесів, систем внутрішнього контролю та інформаційних систем.

Ми рекомендуємо застосовувати незалежне тестування, обсяг і зміст якого визначається на основі оцінки ризику бізнесу компанії та її внутрішнього контролю, а також прогнозувати фінансову інформацію у вигляді довгострокових кошторисів або прогнозів, а також пов'язаних інвестиційних проектів, пов'язаних зі стратегією розвитку компанії.

Насправді прогнозована фінансова інформація відображає майбутні зміни в поточній бізнес-концепції компанії та звичайній діяльності, пов'язаній з нею, тоді як інвестиційні проекти демонструють плани зміни бізнес-концепції або її розширення.

На завершальному етапі виконання завдання підприємству потрібно пройти підсумковий тест або підсумковий контрольний тест. Змінюючи організацію аудиторського процесу, переоцінюючи ризики або перевіряючи початкові цілі та обсяг, вони можуть бути використані для перевірки виконаних процедур та виявлення основних питань, які можуть вплинути на аудиторський висновок.

На початковому етапі аудиту необхідно оцінити систему внутрішнього контролю компанії, визначити метод аудиту та сформулювати план програми аудиту з цього питання. Оцінюючи систему внутрішнього контролю, аудитори повинні перевірити дійсність та обґрунтованість адміністративних документів, що визначають методи бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з рухом основних засобів. Перевірити послідовність реєстрації фактів господарської діяльності; вивчити затверджений графік та план розповсюдження документів; перевірити застосовуваний формат бухгалтерського обліку; визначити, чи дотримуються встановлені процедури встановлення та подання внутрішньої фінансової звітності; узагальнити склад, кількість та обсяг операцій протягом

звітний періоду. Аудитори проводять тести для оцінки надійності системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Дослідження показують, що досліджувана компанія не розробляла процедур внутрішнього контролю основних засобів та пов'язаних з ними бізнес-процесів, оскільки такі процедури є рідкісними, а вартість спеціального контролю необґрунтована.

Збільшення частки основних засобів у структурі балансу можна пояснити придбанням сучасного якісного обладнання та транспортних засобів для значних інвестицій в основні засоби. Порівнюючи динаміку балансової вартості з первісною вартістю основних засобів, ми можемо зробити попередні висновки щодо зміни норм амортизації основних засобів та організаційної політики амортизації. Суттєві відмінності цих показників можна пояснити масштабними інвестиціями в нерухомість з низькою амортизацією, що призвело до детальної перевірки аудитором закупівель активів протягом цього періоду.

Тому при дослідженні основних засобів необхідно поєднувати аналіз фінансової інформації з управлінським обліком. Після оцінки загальної ситуації з основними засобами, за необхідності (раптові та серйозні зміни, ненормальні тенденції в динаміці основних засобів, недостатнє розкриття відповідних частин принципів бухгалтерського обліку та пояснень тощо), слід провести аналіз окремих об'єктів за характером подій та причин, що викликають питання аудитора та їх вплив на достовірність фінансової звітності.

Варто звернути увагу на безкоштовно отримані основні засоби. Зокрема, приймаючи такі предмети до обліку нерухомості, установок та обладнання, слід підтвердити справедливу вартість. Коли отримані засоби буде введено в експлуатацію як об'єкт легального внеску капіталу, будуть визначені необхідні документи, в яких вказується оцінка об'єктів, погоджених між засновниками (учасниками). У цьому випадку під час перевірки надходження основних засобів у порядку безоплатної передачі, будь ласка, підтвердьте наявність відповідних документів для передачі цих активів, їх технічні умови, своєчасність ведення бухгалтерського обліку та час призначення важливих відповідальних осіб.

При аудиті формування інвентарної вартості об'єктів основних засобів створених власними силами, аудитор перевіряє наявність наступних документів:

- проектної документації (з листом узгодження, якщо такий необхідний) щодо об'єкту;
- кошторисної документації на створення активу;
- первинної документації, що підтверджує використання матеріальних і трудових ресурсів, для створення об'єкта;
- аналітичної документації за проміжними етапами робіт;
- аналітичної документації щодо розподілення непрямих витрат

Перевіряючи правильність та своєчасність обліку отриманих основних засобів, визначте правильність акту про приймання та передачу основних засобів, а також правильність подання таких операцій на фінансових рахунках. Аудитору слід з'ясувати причини розбіжностей у всіх фактах незаконного отримання основних засобів, у переміщенні неправильно оформлених документів, а також у фактах їх дострокового розгляду в реєстрах бухгалтерського обліку та бронювання.

Важливо перевірити достовірність записів персоналу, відповідального за основні засоби, чи існує в структурному підрозділі книга (список) довгострокових активів та місце використання, дослідити наявність технічних паспортів на основні засоби та чи правильний опис на книгах чи картах цих активів. Якщо основні засоби передаються безкоштовно, необхідно перевірити доцільність та економічну доцільність такого переказу. В рамках аудиту аудитор також переглядає порядок, в якому результати переоцінки враховуються в бухгалтерському обліку, оскільки це відрізняється для першої статті переоцінки, і буде повторюватися кілька разів і суттєво впливатиме на відображення цих операцій в бухгалтерському обліку.

Основними завданнями аудиту основних засобів є:

- контроль за дотриманням законодавства щодо операцій з основними засобами;

- перевірка правильності визнання, класифікації та оцінки основних засобів;
- перевірка правильності документального оформлення операцій, які пов'язані з рухом основних засобів;
- перевірка фактичної наявності і технічного стану груп основних засобів;
- перевірка правильності відображення господарських операцій із надходження, реалізації, списання, ремонту основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку;
- перевірка правильності нарахування амортизації;
- перевірка правильності визначення фінансових результатів від реалізації основних засобів;
- перевірка правильності проведення індексації, переоцінки основних засобів;
- перевірка операцій з орендованими та переданими в оренду основними засобами;
- аналіз показників використання основних засобів [23].

Якщо операція з нерухомим майном, обладнанням не пояснюється або неправильно пояснюється в бухгалтерському обліку, а саме її рух, бронювання, вибуття, потрібно з'ясувати винуватця та причину такої ситуації та вжити відповідних заходів.

Аудиторам слід переконатись, що в примітках для кожного класу основних засобів розкрита інформація щодо:

- баз оцінок для визначення балансової вартості;
- методів амортизації;
- строків корисної експлуатації чи норм амортизації;
- валової балансової вартості та суми накопиченої амортизації, включаючи накопичені збитки від зменшення корисності, на початок і кінець періоду;
- узгодження балансової вартості на початок і кінець звітного періоду

Також перевірці підлягає амортизація основних засобів. Ці активи утилізуються внаслідок старіння, зносу, стихійних лих, дефіциту, крадіжок,

реконструкції та заміни неефективних об'єктів, продажу, безкоштовних передач тощо.

Аудитор повинен перевірити правильність вибуття об'єкта основних засобів шляхом порівняння даних з оригінальним документом. З цією метою він визначає причину об'єкта обробки, перевіряє обробку оригінального документа та рахунок-фактуру на відправлення корисних матеріалів, отриманого шляхом анулювання (клірингу). У разі ліквідації аудитор перевіряє продаж основних засобів з урахуванням ефективності амортизації майна, своєчасності та правильності ліквідаційних заходів, а також своєчасності та повноти матеріального обліку.

При амортизації довгострокових основних засобів, коли відбувається амортизація або фізична амортизація, необхідно перевірити, чи не чи не проводяться деталі, вузли та інші матеріали об'єкта, що амортизується, на рахунки за рахунок можливого їх використання. Через непередбачені обставини (наприклад, крадіжку, пожежу, стихійне лихо тощо) майно продається окремо у вигляді збитків. Завдання аудитора - перевірити розмір збитків, які компанія зазнала від цього продажу.

Особливу увагу слід приділити бухгалтерському обліку податку на додану вартість при продажу довгострокових основних засобів, а також слід враховувати доходи та витрати, отримані від таких операцій. Проводячи аудит, переконайтесь, що є вказівки (рекомендації) щодо створення постійної комісії з питань амортизації основних засобів на підприємстві.

Потрібно також перевірити, чи зловмисник компенсував втрачені або пошкоджені основні засоби та якою ціною. Законність таких операцій визначається при перевірці основних засобів, які передаються безкоштовно. На завершальному етапі аудитор проаналізує виявлені помилки та порушення.

Важливість помилок оцінюється кількісно та якісно. Для кількісної оцінки аудитор порівнює виявлені помилки зі ступенем важливості, визначеним на етапі планування. У процесі якісної оцінки аудитор зосередиться на власному практичному досвіді та знаннях. Узагальнювати результати аудиту, створювати

результати аудиту та надавати рекомендації щодо усунення наявних недоліків в процесі бухгалтерського обліку та його оптимізації. Заключною частиною перевірки основних засобів є аналіз ефективності використання основних засобів. Необхідно визначити норму рентабельності інвестицій, фондомісткість, норму амортизації, оновлення та застосовності основних засобів.

Вирівнюючи національну систему бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами, можна порівнювати звіти компаній різних країн. Це надає інвесторам інформацію, необхідну для прийняття рішень щодо міжнародних інвестиційних проектів, сприяння потокам капіталу та інтеграції економіки. Це також робить важливий внесок у ефективний та незалежний контроль стану та використання основних засобів. Ці вимоги в МСБО 16 включають повний та точний опис вартості об'єктів основних засобів, амортизації, вибуття, вибуття, переоцінки, обслуговування, ефективності та багатьох країн. Облік за міжнародними стандартами допомагає аудиторам компанії, що працюють із закордонними партнерами, та покращує імідж країни.

Оскільки перевірка основних засобів є складним процесом, і з огляду на постійно змінювані правила щодо обліку основних засобів та амортизації - доцільно вводити аудит основних засобів відповідно до міжнародних стандартів, оскільки перевірка основних засобів є дуже важливою частиною загальної перевірки.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА АМОРТИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Покращення оцінок зносу основних засобів на ПРАТ «Рівнеазот»

Фізичний знос основних засобів фактично не можна оцінити за допомогою методу собівартості на основі визначення амортизації, оскільки цей метод значно завищує показник. Звичайно, водночас вибір методів амортизації основних засобів та обчислення відповідних щорічних відрахувань повинен базуватися на прогностичній оцінці фізичного та морального зносу основних засобів. У цій формулі це завдання має практичне значення і до сьогодні не вирішене, а доповнюється низкою проблем у формулюванні амортизаційної політики компанії[24].

Отже, амортизація – це процес, а знос – результат, або сума коштів, яка накопичується в обліку внаслідок такого процесу, слугує показником зношеності основних засобів та дозволяє уявити в грошовому виразі, чи потрібне таким засобам відновлення, ремонт, модернізація чи заміна. Вартість, яка амортизується, – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість – сума коштів, яку підприємство планує одержати після закінчення терміну експлуатації об'єкта основних засобів у результаті реалізації або списання.

Насправді, оскільки основний засіб має строк корисного використання кілька років, важко визначити їх ліквідаційну вартість, і майже неможливо точно передбачити, скільки грошей ви можете заробити з основних засобів. Тому в більшості випадків передбачається, що ліквідаційна вартість атрибута в кінці його дії дорівнює нулю. У цьому випадку сума амортизації є початковою (або переоціненою) величиною. Важливим завданням системи управління основними засобами також є об'єктивна оцінка їх фактичного фізичного та морального зносу, що в основному впливає на активну частину основних засобів. Визначення

ступеня фізичного зносу машин, обладнання, транспортних засобів тощо повинно ґрунтуватися на висновках технічного аналізу кожного об'єкта. Цей тип аналізу повинен складатися з оцінок експертів, знайомих з технологією, її структурою, технічними та експлуатаційними характеристиками, правилами технічного обслуговування та ремонту та технічними методами діагностики.

У ході технічного аналізу на ПРАТ «Рівнеазот» потрібно використовувати таку інформацію:

- реальні значення основних параметрів об'єкта та їх відхилення від паспортних даних (продуктивність, швидкість руху робочих частин, рівень шуму, вібрації й т. д.);
- загальний фізичний стан об'єкта (стан окраски та змазки, сліди зварювальних робіт, наявність масляних плям та ін.);
- відомості про систему технічного обслуговування, що застосовується для даного об'єкта (профілактична або реакційна);
- дані про ремонти та відновлення об'єкта (коли проводились, обсяги, які вузли об'єкта було замінено на нові та скільки часу вони працюють);
- інтенсивність експлуатації об'єкта у часі та за потужністю (робота непереривна або періодична, рівень загрузки виробничої потужності, ступінь використання функціональних можливостей об'єкта та ін.).

Лише шляхом проведення такого всебічного аналізу та використання методів експертної оцінки можна об'єктивно оцінити фактичний знос основних засобів. Важливо враховувати їх галузеві характеристики. Наприклад, для складних одиниць (таких як хімічні речовини), які є поєднанням великої кількості різних машин, обладнання та обладнання, важливим завданням при аналізі активів є визначення загального коефіцієнта амортизації. Ми вважаємо, що цю проблему можна вирішити за принципом «вузького місця», який

базується на результатах оцінки об'єкта фізичного зносу кожного елемента в агрегаті, тобто найбільш зношений предмет визначає рівень фізичного зносу всього блоку. Слід зазначити, що в цьому випадку потрібно враховувати лише основне технічне обладнання, що входить до складу агрегату. Отже, видно, що проблему визначення фактичного рівня амортизації основних засобів на практиці можна вирішити досить надійно.

При оцінці рівня зносу основних засобів ситуація зовсім інша. Традиційно ПрАТ «Рівнеазот» передбачає у своїй господарській діяльності перший та другий види зносу. Перший - це знос основних засобів, який пов'язаний з появою на ринку більш дешевих моделей зі схожими споживчими характеристиками. Однак реальність така, що через інфляцію та знецінення місцевої валюти вартість нового обладнання набагато перевищує початкову вартість подібного обладнання. [15].

Варто звернути увагу, що проблема визначення строку корисного використання основних засобів не нова і не повинна визначатися суто технічним способом (пов'язаним з науковою (економічною) доцільністю). Чим коротший термін служби, тим вищий коефіцієнт зносу - необхідно швидко відтворити основний засіб, тому більша частина його амортизаційної вартості повинна бути включена у виробничу собівартість, що призводить до її збільшення. Чим довший термін, тим нижча норма амортизації та довший термін амортизації, тому менше можливостей для своєчасного використання новітніх технологічних досягнень. Звичайно, це підвищить рівень моральної девальвації довгострокових активів.

Загалом, слід зазначити, що фізично можливий строк корисного використання обладнання не може бути використаний як основа для визначення строку корисного використання та норм амортизації. Термін служби повинен визначатися виходячи з економічно доцільного терміну служби, який може бути неможливим з фізичної точки зору, але в будь-якому випадку він не повинен бути менше мінімально допустимої тривалості, яку чітко визначає кожен із пунктів 138.3.3 ст. 138 ПКУ для кожної групи ОЗ. Наступним кроком є

визначення амортизації. Основним етапом формування амортизаційної політики має бути вибір методу нарахування амортизації відповідно до обраної компанією стратегії.

Критерії вибору методів амортизації та формування амортизаційної політики пов'язані з положеннями стратегії розвитку підприємства. Отже, останні повинні чітко визначити наступні чотири компоненти:

- оціночна складова має за мету відображення знецінення основних засобів внаслідок зносу.
- фінансова (облікова) складова — має за мету систематичне призначення як витрати частини вартості основних засобів та бере участь у формуванні фінансового результату.
- фіскальна складова формує неоподатковувану частину прибутку в тому розмірі, який регулюється бюджетом та відповідає потребам економіки держави у виробничо-технічному потенціалі.
- інвестиційна складова — формує внутрішнє джерело інвестицій (реінвестиційний фонд) та стимулює інвестиції.

Звідси обрана підприємством амортизаційна політика має бути спрямована на:

- забезпечення системою амортизації (методами і нормами амортизації) повного відображення величини зносу і, відповідно, об'єктивної величини перенесеної вартості основних засобів на витрати виробництва; — формування об'ємних параметрів амортизаційного фонду у відповідності з об'єктивними процесами зношування основних засобів (з врахуванням як фізичного, так і морального зносу), відновлювальної вартості основних засобів;
- створення системою платіжно-розрахункових відношень повної можливості надходження амортизаційних відрахувань у складі грошової виручки від реалізації продукції;

- створення системи збереження, страхування, резервування, накопичення та цільового направлення амортизаційних відрахувань;
- формування системи фінансового менеджменту, поточного і стратегічного планування витрачання амортизаційного фонду, що забезпечить спрямування його ресурсів на фінансування капітальних вкладень, відшкодування і накопичення основного капіталу.

Тільки в таких випадках стратегія амортизації відповідає стратегії, обраній підприємством, і може вважатися найкращою. Для того, щоб безпосередньо підтримувати національне виробництво за допомогою механізму амортизаційної політики, держава повинна встановити юридичне зобов'язання використовувати амортизаційні відрахування лише для оновлення основних засобів та сплачувати в обов'язковій формі готівку з амортизаційного фонду. Це посилює інвестиційну діяльність компанії, тим самим підвищуючи її конкурентоспроможність на ринку та забезпечуючи оновлення інноваційних технологічних процесів.

З усього вищесказаного можна зробити висновок, що визнана оцінка зносу основних засобів не відображає його фізичний знос, а може лише показати, яка частина первісної вартості основних засобів передана на сам виріб та якою є об'єктивна оцінка фізичної амортизації механічного обладнання. Оцінку зносу можна отримати лише за допомогою технічного аналізу кожного об'єкта. Метод оцінки зносу основних засобів виробничого призначення також потребує модифікації, оскільки в умовах зростання цін, внаслідок знецінення основних засобів він втрачає для них економічне значення. При розробці комплексного методу оцінки технічного та економічного рівня конкретних інвестиційних одиниць, можна помітити, що вони покращуються.

3.2 Поліпшення первинного й аналітичного обліку основних засобів на ПРАТ «Рівнеазот»

Облік основних засобів повинен здійснюватися відповідно до умов чинного законодавства. Облік основних засобів на ПРАТ «Рівнеазот» складається з таких частин:

- введення в експлуатацію об'єктів основних засобів;
- поліпшення та ремонту об'єктів основних засобів;
- ліквідації об'єктів основних засобів;
- нарахування амортизації основних засобів.

Як правило, первинний, синтетичний та аналітичний облік основних засобів відповідає вимогам, але система бухгалтерського обліку потребує вдосконалення. У більшості організацій посилення контролю за безпекою та використанням основних засобів та контроль експлуатаційних документів, пов'язаних з основними засобами, не зашкодить[15].

Враховуючи режим бухгалтерського обліку основних засобів, необхідно запропонувати вдосконалення. Організаційна структура обліку основних засобів повинна враховувати наступні основні фактори:

- довготривалого терміну використання об'єктів, протягом якого їх необхідно обліковувати;
- технічно складної та багатокомпонентної будови, яку необхідно детально відображувати в облікових регістрах;
- необхідність проведення ремонтів, реконструкції, модернізації основних засобів призводить до зміни їх первісних характеристик, які потрібно своєчасно відображувати у регістрах обліку;
- коштовність об'єктів вимагає адекватної організації процесів їх приймання, списання, а також і обліку наявності, які б забезпечували їх цілісність і збереження у робочому стані.

Захист приватної власності, запобігання крадіжкам і знищенню власності є однією з основних проблем, з якими компанії продовжують стикатися. Організація обліку основних засобів повинна бути інтегрованим, взаємоузгодженим методом та методом бухгалтерського обліку, єдиною системою, що охоплює всі процеси обліку ідентифікації, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації, а саме[23]:

- вибір найкращого складу та кількості бухгалтерської інформації для забезпечення виконання завдань з обліку основних засобів;
- розробка та впровадження вдосконаленої форми бухгалтерських носіїв, які найкраще відповідають інформаційній структурі, змісту та характеру необхідної інформації;
- розробка та впровадження розумної системи управління документами, щоб максимально зменшити витрати на людські, матеріальні та фінансові ресурси, щоб забезпечити своєчасне виконання завдань;
- розробка та впровадження розумних технологій для вирішення бухгалтерських проблем для забезпечення нормальної роботи бухгалтерських механізмів.

Реалізація вищенаведених дій дасть змогу удосконалити організацію та методику обліку, аудиту та аналізу основних засобів, підвищити інформативність носіїв облікової інформації і, як наслідок, надасть змогу прогнозувати ефективність їх використання на ПрАТ «Рівнеазот»[37].

При виборі підприємством методу нарахування амортизації слід враховувати такі фактори:

- якщо нерухомість, машини та обладнання приносять більший дохід на початку строку їх корисного використання, слід використовувати методи прискореної амортизації. Це пов'язано з тим, що продуктивність найвища в перші кілька років експлуатації, а витрати на обслуговування зростають в кінці терміну експлуатації;
- якщо майбутня динаміка доходу тісно пов'язана з фактичним обсягом виробництва протягом терміну служби, слід використовувати метод виробництва;
- якщо неможливо з достатньою надійністю передбачити динамічні зміни інших витрат, є можливість обрати метод амортизації на

основі простих розрахунків, що допомагає зменшити облікові витрати.

Отже, коли підприємство обирає метод нелінійної амортизації для трактування амортизації як економічного процесу, заснованого на розумному терміні експлуатації основних засобів, з метою вдосконалення основного та аналітичного обліку основних засобів ПрАТ «Рівнеазот», необхідно запровадити контроль за очікуваним використанням амортизаційних засобів. Запропоновані заходи допоможуть покращити амортизацію основних засобів. Найпоширенішими критеріями класифікації об'єктів як основних засобів є: функціональна роль, призначення, сфера діяльності, нерухомість, строк корисного використання, важливість та обмеження витрат. Існує так багато видів основних засобів, які потрібно класифікувати. Поки що не існує нормативного документа, і його положення допоможуть надійно класифікувати основні засоби в бухгалтерському обліку.

Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів. З причин бухгалтерського обліку основні засоби поділяються на дві категорії: основні засоби та інші довгострокові матеріальні активи. Підприємство самостійно обирає найбільш ефективний метод амортизації основних засобів, який передбачений у П (С) БО 7 «Основні засоби». Хоча координація регулювання бухгалтерського обліку та оподаткування має позитивні характеристики при запровадженні Податкового кодексу, водночас вчені наголошують на негативних характеристиках останніх змін. Введено багато нормативних документів для узгодження національних стандартів з міжнародними. Отже, бухгалтерський облік України у цій галузі базується на трьох критеріях. Проблематично підсумувати вартість землі, будівель, споруд та іншого нерухомого майна в аналітичному обліку, що робить знецінення нерухомого майна неможливим.

Аналізуючи основні форми документів обліку основних засобів, слід зазначити, що стандартна форма ОЗ-6 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» (затверджена наказом Міністерства статистики

України № 352 від 29.12.95 р.) не відповідає сучасним вимогам бухгалтерського обліку. Тому ми рекомендуємо вводити іншу інформацію у формі ОЗ-1 та ОЗ-6: строк корисного використання об'єкта; ліквідаційна вартість; справедлива вартість; вартість амортизації; метод амортизації, який слід враховувати при зміні, а також сума переоцінки та переоцінки майна. Додавання цих даних до типових форм значно підвищить інформативність первинних документів.

У той же час основна інформація повторюється в цифровому реєстрі основних засобів, що зменшує обсяг інформації та аналіз основних первинних документів з основних засобів. З метою вдосконалення інформації та аналізу основних документів обліку основних засобів рекомендується прийняти форму «Інвентарна картка – акт обліку руху основних засобів». У формі вказується відповідальна особа, тип та код основних засобів. Окремо дата отримання та дата введення в експлуатацію, а також причина отримання та утилізації, номер замовлення, характеристики об'єкта, висновок комісії та інші показники. Він також вказує рік випуску, джерело фінансування, закупівельну ціну, інвентарний та серійний номер, групу матеріальних активів, норму амортизації та інформацію про ремонт, включаючи дату, кількість днів, суму та індекс її випуску, індекс та наступні суми, суму амортизації та залишкову вартість.

Типові форми ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» та ОЗ-1 «Акт приймання-передачі основних засобів» не відповідають вимогам сучасного бухгалтерського обліку. Тому пропонуємо ввести додаткову інформацію у формі ОЗ-1 та ОЗ-6, а саме: строк корисного використання об'єкта; ліквідаційна вартість; справедлива вартість; вартість амортизації; метод амортизації, який слід враховувати при зміні, та сума переоцінки та переоцінки майна.

Додавання цих стандартних форм оригінальних документів до цих вимог може значно збільшити обсяг інформації, що відображається в первинних документах. Методи амортизації, передбачені сучасними законодавчими актами, не враховують можливі зміни у вартості придбання основних засобів та накопиченої амортизації. Ми рекомендуємо використовувати нову форму розрахунку для зносу основних засобів, яка повинна узагальнювати лише ті

показники, які необхідні для розрахунку амортизації. Такі процеси, як формування витрат на придбання основних засобів, вимагають документальних підтверджень, оскільки основні засоби можуть надійти на баланс компанії різними шляхами. Виходячи з цього, структура витрат на придбання основних засобів дещо відрізняється.

Для подолання цього недоліку рекомендується включити форму «Розрахунок первинної вартості основних засобів» до документообігу компанії як додаток до передачі основних засобів. Впровадження таких документів дозволить підвищити інформаційну цінність первинного обліку основних засобів, провести детальний аналіз складових вартості основних засобів та контролювати точність його визначення. Відсутність правильної послідовності при розробці та обробці документів є однією з причин того, що бухгалтерський облік, звітність та бухгалтерська інформація не можуть ефективно використовуватися для управління бізнесом та його контролю. Таким чином підсумовуючи вищесказане бачимо, що на практиці продовжують застосовувати типові форми первинних документів, що затверджені наказом Міністерства статистики України № 352 від 29.12.1995 р.

3.3 Шляхи вдосконалення аудиту основних засобів на підприємстві

Згідно з П(С)БО 7 основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує, щоб використовувати у виробництві або при наданні послуг, здавати в оренду іншим особам або здійснювати адміністративні та соціально-культурні функції, очікуваний строк використання (експлуатації) яких більше одного року (чи операційного циклу, якщо він перевищує рік).

Джерелами інформації для здійснення аудиту основних засобів є:

- вимоги нормативних документів, що регламентують облік основних засобів;
- наказ про облікову політику підприємства; розпорядчі документи керівника підприємства щодо руху основних засобів;

- установчі документи (статут, засновницький договір);
- Первинні документи з обліку основних засобів;
- реєстри синтетичного і аналітичного обліку по рахунках:

10 «Основні засоби», 13 «Знос необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції», 23 «Виробництво», 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал», 41 «Капітал у дооцінках», 42 «Додатковий капітал», 46 «Неоплачений капітал», 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками», 74 «Інші доходи», 91 «Загально виробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 94 «Інші витрати операційної діяльності» тощо; акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки, дані внутрішнього контролю та інша документація, що узагальнює результати контролю; контракти, угоди про оренду, страхові поліси, кошториси, плани ремонтів основних засобів; фінансова та статистична звітність (ф.1»Баланс», ф.5 «Примітки до річної фінансової звітності» тощо); відповіді на запити аудитора; результати, отримані в ході аудиторської перевірки тощо [68].

Основні засоби є основною складовою матеріально-технічної бази бізнесу, саме тому правильна організація обліку та аудиту цього виду активів є надзвичайно важливим і складним завданням. З огляду на це, з огляду на практичні аспекти вдосконалення організації бухгалтерського обліку та аудиту основних засобів, доцільно розглянути процес документування аудиту основних засобів. Документальне оформлення аудиторської перевірки регламентує Міжнародний стандарт № 230 «Документація». У цьому нормативі викладено приблизний зміст і порядок оформлення та зберігання робочої документації аудитора.

Робочі документи - це записи, що використовуються аудиторами для реєстрації процедур аудиту, інспекцій, отриманої інформації та відповідних висновків, зроблених у процесі інспекції. Робочі документи містять інформацію, яку аудитор вважає важливою для правильного виконання аудиту, і повинні підтверджувати висновки та рекомендації в аудиторському висновку.

З огляду на те, що клієнта буде постійно перевіряти аудитор, робочі документи доцільно поділяти на такі види:

- постійні, тобто такі, які містять інформацію, що стосується насамперед перевірки окремих питань, котрі повторюються з року в рік (копії статутних та реєстраційних документів тощо);
- поточні, тобто такі, які містять інформацію, що стосується насамперед аудиторської перевірки поточних періодів фінансово-господарської діяльності клієнта (каса, банк, реалізація та ін.).

Визначаючи майбутній зміст документа, аудитор повинен розглянути можливість використання робочого документа, наприклад, інший аудитор, який не має великого досвіду аудиту, буде використовувати саме цей документ. Переглядаючи цей документ, інші методи бухгалтерського обліку, аудиту та аналізу основних засобів можуть поліпшити інформативність інструментів бухгалтерського обліку, щоб можна було передбачити їх використання у вашому бізнесі. Багато проблем в аудиторській операції, пов'язані з основними засобами компанії, в основному пов'язані з недосконалою системою бухгалтерського обліку. Тому дослідження в цій галузі сьогодні дуже важливі.

Важливою сферою бухгалтерського обліку є встановлення принципів бухгалтерського обліку основних засобів. Політика бухгалтерського обліку та оцінки основних засобів компанії є найкращим вибором для вибору та впровадження їх терміну служби, методів оцінки та амортизації.

Можна запропонувати наступні напрями удосконалення організації обліку та аудиту основних засобів на підприємстві:

- брати до уваги вище запропоноване та обґрунтоване визначення поняття організації бухгалтерського обліку та аудиту основних засобів;
- враховуючи довгостроковий розгляд використовуваних об'єктів та технічно складну багатокomпонентну структуру, ці структури повинні бути детально описані в бухгалтерських проводках;
- удосконалення та спрощення робочої документації з аудиту основних засобів підприємства;

- розробка заходів щодо збереження приватної власності, унеможливлення крадіжок майна, руйнування об'єктів є однією із основних проблем, що постійно постають перед суб'єктами господарювання.

План аудиту визначає послідовність дій аудитора, тобто в яких сферах та з якою інтенсивністю буде проводитися аудит. Програма інспекції - це подальша розробка плану інспекції та переліку програм інспекції, за допомогою якої можна перевіряти певні об'єкти інспекції та збирати інформацію для завершення інспекції. План іспиту встановлює конкретні завдання, заходи та процедури для кожної теми та виду перевірки. Одним із факторів, що визначають аудиторські характеристики основних засобів компанії, є характеристики перевіреної компанії. Перш за все, необхідно визначити джерела різних основних засобів, визначити метод визначення їх первісної вартості, різні методи амортизації та іпотечного кредитування, стан основних засобів, їх рух та індексація тощо.

Аудитору необхідно з'ясувати як нараховувалась амортизація основних засобів на період перебування об'єкта на добудові, дообладнанні, реконструкції, модернізації;

- чи відбувалася зміна методів нарахування амортизації основних засобів протягом звітного періоду;
- чи є у складі основних засобів повністю зношені ;
- наявність у складі основних засобів щодо яких існують судові позови, які передані під заставу та інші питання.

Аудиторський висновок базується на достовірних доказах. Основним джерелом отримання аудиторських доказів є аудиторські процедури, що виконуються в процесі аудиту. МСА 500 «Аудиторські докази» визначає перелік процедур, які проводяться з метою формулювання обґрунтованих висновків.

Це: перевірка, спостереження, зовнішнє підтвердження, повторне обчислення, повторне виконання, аналітичні процедури, запит. Крім того, цей стандарт аудиту визначає відповідальність аудитора за розробку й виконання аудиторських процедур для отримання прийнятних аудиторських доказів у достатньому обсязі, що дасть йому можливість в подальшому сформулювати

обґрунтовані висновки, на яких ґрунтуватиметься думка аудитора. Тому, мета аудитора – це визначення процедур та способу їх виконання, що забезпечить формування аудитором об'єктивної думки та висновку щодо об'єкту аудиту.

Основним методом вдосконалення організації обліку основних засобів є впорядкування різних форм бухгалтерських документів та бухгалтерських реєстрів, а також методів і прийомів збору, обробки та узагальнення бухгалтерської інформації, адаптованих до сучасних умов. З огляду на це та з огляду на поліпшення фактичного стану організацій, що займаються обліком та аудитом основних засобів, рекомендується переглянути деякі процеси аудиту основних засобів на законодавчому рівні.

ВИСНОВКИ

Отже, основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-правових дій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року. Основні засоби відіграють важливу роль в діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

Характеристика основних засобів полягає в тому, що вони не можуть замінювати один одного, тому їх ефективність залежить від типу галузі, компанії та окремої людини. Облік основних засобів повинен контролювати ефективне використання виробничих потужностей, обладнання, машин, транспортних засобів та іншого робочого обладнання. Основні засоби поділяються на галузі: промисловість, будівництво, сільське господарство, транспорт та зв'язок. Метою обліку основних засобів є спонукання підприємств до раціонального використання засобів праці та предметів праці з метою отримання максимального прибутку та задоволення соціальних потреб працівників.

Процес амортизації основних засобів є важливою ланкою для здійснення бухгалтерського обліку будь-якого підприємства. Відповідно до П(С)БО №7, амортизація – це є систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизується (первісна мінус ліквідаційна вартість) упродовж строку їх корисного використання (експлуатації). Існують такі методи нарахування амортизації: прямолінійний, кумулятивний, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості та виробничий метод. В залежності від виду своєї діяльності, підприємство має право обирати найзручніший для себе метод нарахування амортизації, який вказаний в наказі про облікову політику підприємства.

ПРАТ «Рівнеазот» здійснює бухгалтерський облік на підприємстві відповідно до міжнародних та національних стандартів. В зв'язку з тим, що дане підприємство дуже давно на ринку, воно займає лідируючі позиції серед виробників азотних добрив та сполук. Реалізація та експорт продукції даного

підприємства здійснюється до всіх куточків світу. Підприємство володіє чималими потужностями. Відкрите акціонерне товариство «Рівнеазот» створено на базі орендного підприємства «Азот» 13 листопада 1995 року. До 1994 року підприємство мало статус державного. Свою історію ВАТ «Рівнеазот» почало у 1965 році, коли відповідно до постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР № 300 від 20 березня 1962 року та № 696 від 2 липня 1962 року. На Рівненському Поліссі було розпочате будівництво великотоннажного підприємства з виробництва мінеральних добрив для забезпечення західних областей України.

Процес нарахування амортизації основних засобів регламентується законодавчою базою. Зокрема, П(С)БО № 7 «Основні засоби», яке затверджене наказом Мінфіну від 27.04.2000 № 92 та регламентує поняття амортизації, оцінку основних засобів, методи нарахування амортизації та ін., податковим кодексом України від 23 грудня 2010 року, який визначає норми амортизації основних засобів, такі як мінімальний строк корисного використання, поняття амортизації, методи нарахування та інше.

Облік амортизації ведеться на рахунку 13 «Знос», а облік амортизації основних засобів ведеться на його субрахунку 131 «Знос основних засобів». Дані рахунки є пасивними, тому, при збільшення амортизації буде відображатись по кредиту 13 рахунку, а зменшення – по дебету.

З метою вдосконалення обліку основних засобів компанії повинні вдосконалити методи оцінки зносу основних засобів та врахувати фактичні технічні та етичні умови у звіті. Удосконалити основний та аналітичний облік зносу основних засобів; накопичити досвід за кордоном для вдосконалення бухгалтерського обліку компанії.

В рамках цієї роботи було проведено дослідження економічної категорії «основні засоби», зокрема роботи вчених, які забезпечують такі критерії визнання: суттєвість (наявність матеріальної форми); призначення (зберігається з метою використання їх у виробничому процесі, при доставці товарів, при наданні послуг або в адміністративних або соціально-культурних цілях); Корисний термін служби (більше року або робочого циклу, якщо він більше

року); амортизація (здатність об'єкта під час експлуатації поступово переносити свою вартість на прибуток компанії) та ін.

Критерії відбору складають основу нашого бачення визначення поняття «основні засоби», тобто матеріальні активи зберігають свою природну форму протягом строку корисного використання більше одного року (або операційного циклу, якщо більше одного року). Вони використовуються не тільки в процесі господарської діяльності, але і при виконанні адміністративних чи соціальних та культурних функцій компанії, а частина їх вартості переноситься на результати власної діяльності (товари, послуги або вироблені товари), враховуючи правові норми, організацію та порядок відображення рахунків-фактур на ремонт основних засобів.

Згідно з опитуванням, їх розподіл у капіталі та електроенергії залежить від економічних вигод, які компанія отримає від їх використання. Ми вважаємо, що систему обліку витрат, пов'язану з утриманням основних засобів, потрібно вдосконалити на законодавчому рівні.

У цій роботі також розкривається зміст аудиту основних засобів, який є частиною загального аудиту фінансово-господарської діяльності господарських одиниць. Факти довели, що відповідність компонентам аудиту дозволяє аудиторам вивчити організацію та облік основних засобів підприємства. Отже, правильна аудиторська організація на підприємстві може підвищити ефективність використання компанією основних засобів, що позитивно впливає на фінансові результати господарської діяльності. Ми вважаємо, що методи аналітичного аудиту дозволяють оцінювати та аналізувати бухгалтерську інформацію та звіти та вивчати взаємозв'язок між фінансовими та нефінансовими даними. Ми рекомендуємо додати термін «аналітичний процес», щоб включати порівняння, спостереження, розрахунки та огляди, щоб сформулювати думку аудитора щодо надійності фінансових та операційних даних. Використання аналітичних методів у процесі аудиту дозволяє виявити основні помилки та відхилення у звіті та оптимізувати складність. Методологічні методи економічного аналізу часто використовуються в процедурах аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабаєв Ю. А. Теорія бухгалтерського обліку / Ю. А. Бабаєв. – К. : Вища школа, 2007. – 692 с.
2. Бабяк Н. Д. Амортизаційна політика підприємства на сучасному етапі реформування економіки України / Н. Д. Бабяк // Теорія і практика перебудови економіки. 2001. – С. 61-64. 4
3. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. – М. : Книжный мир, 1999. – 894 с.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2002. – 544 с.
5. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: підруч. / [М. Ф. Огійчук, В. Я. Пласкієнко та ін.]; за ред. М. Ф. Огійчука. - [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: Вища школа, 2003. – 800с.
6. Виговська Н. Г. Господарський контроль в соціально орієнтованій економіці: проблеми, методології і теорії: монографія / Н. Г. Виговська. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 288с.
7. Виноградова М. О. Аудит [текст] : навч. посіб. / М. О. Виноградова, Л. І. Жидєєва – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 654 с.
8. Візіренко С.В. Удосконалення аудиту основних засобів / С.В. Візіренко // Актуальні питання обліку, аналізу і аудиту: теорія та практика : колективна монографія у 2 т. за ред. П.Й. Атамас. – Дніпропетровськ: ФОП Дробязко С.І. – 2014. – Т.2. – С. 311-318. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/552>
9. Гавриловський О. С. Облік переоцінки основних засобів /О. С. Гавриловський // Економічний аналіз. – 2014. - № 2. – С. 130-135.
10. Гавришко Н. В. Амортизація та знос в теорії обліку: проблема дефініцій / Н. В. Гавришко // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. – 2004. - № 17. – С. 212-215.

11. Гавришко Н. В. Аналіз ефективності використання методів амортизаційних відрахувань / Н. В. Гавришко // Наукові записки: зб. наук. праць каф.екон. аналізу. – Тернопіль: Економічна думка. – 2000. - № 17. – С. 131-133.
12. Галушко О. С. Амортизаційна політика та її вплив на інноваційний розвиток підприємства / О. С. Галушко // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2011. – № 1. – С. 65–76.
13. Гарна С. О. Аналіз підходів до трактування економічної сутності та класифікації основних засобів / С. О. Гарна // Наукові праці Південного філіалу НУБПУ «Кримський агротехнологічний Університет». Економічні науки. – 2013. – Вип. 152. – С. 288-292.
14. Голов С. Управленческий бухгалтерский учет. – К. : Скарбы, 1998. – 384 с.
15. Голов С.Ф. Бухгалтерский учет и финансовая отчетность по международным стандартам / С.Ф. Голов, В.Н. Костюченко. – Х.: Фактор, 2007. – 976 с.
16. Головачко В. М. Методика обліку витрат на ремонт і поліпшення основних засобів / В. М. Головачко // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. – 2014. – № 2(2). – С. 95–98.
17. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: підручник / Н.М. Грабова; за ред. М.В. Кужельного. - 6-те вид. — К.: А.С.К., 2003. — 266 с.
18. Губіна І. Безкоштовно отримані необоротні активи в бухгалтерському обліку / І. Губіна // Бухгалтерія. – 2001. - № 30 (445). – С. 87- 89.
19. Гуцайлюк З. В. Аудит (теорія, методика, збірник завдань) / Гуцайлюк З.В., Мех. Я.В., Щирба М.Т. / Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 190 с.
20. Десятнюк О.М. Облік і внутрішній аудит основних засобів: організація та метод. Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – Тернопіль, 1999. - 19 с.
21. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація / Н. Р. Домбровська // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9 (1). - С.340-349.
22. Дорош Н.І. Аналітичні процедури в обліку /Н. І. Дорош // Фінанси України. – 2000. – № 7. – С. 45–47.

23. Електронний ресурс – Режим доступу:
<http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/794.pdf>.
24. Електронний ресурс – Режим доступу:
http://www.rusnauka.com/17_AND_2011/Economics/7_89670.doc.htm.
25. Електронний ресурс – режим доступу:
<http://studentbooks.com.ua/content/view/6/54/1/33>.
26. Жарікова О. О. Первинний облік основних засобів: удосконалення типових форм / О. О. Жарікова // Вісник СевНТУ: зб. наук. пр.. Серія: Економіка і фінанси. – 2011. – Вип. 116. – С. 55-59.
27. Завадський Й.С. Економічний словник / Й.С. Завадський, Т.В. Осовська, О.О. Юшкевич. – К. : Кондор, 2006. – 356 с.
28. Завгородний В.П., Савченко В.Я. Бухгалтерський облік, контроль і аудит в умовах ринку. – К. : Бліц-Інформ, 1995. – 433 с.
29. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній., Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2011. – 1072 с.
30. Задорожний, З.-М. В. Актуальні питання облікової політики підприємств щодо необоротних активів : монографія / З.-М. В. Задорожний, Л. Г. Семеген, Л. Т. Богуцька. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 237 с.
31. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 19.07.1999 р. (із змін. і доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
32. Зябченкова Г. В. Застосування справедливої оцінки основних засобів в обігу / Г. В. Зябченкова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. - № 2. – С. 129-133.
33. Ільяш Л. Придбання основних засобів / Л. Ільяш // Головбух. – 2009. - № 6. – С. 12-16.
34. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 № 291. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

35. Історія економіки та економічних учень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації: навчальний посібник / П.В. Проскурін. – К.: КНЕУ, 2005. – 372 с.
36. Китайчук Т. Г. Проблеми оцінки основних засобів в бухгалтерському обліку / Т. Г. Китайчук // УДК 657. – 2012. – С. 12.
37. Кондеус О. Економічна діагностика ефективності використання основних засобів в умовах інноваційної економіки / Олександр Кондеус // 36. наук. праць «Економічний аналіз». – Тернопіль : Вид-во ТНЕУ. – 2010. – Випуск 6. – С. 430 – 432.
38. Крупка Я. Д. Облік інвестицій : монографія / Я. Д. Крупка . – Тернопіль: Економічна думка, 2001. -302с.
39. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: навч. посіб./ Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К. : Каравела, 2004. – 568 с.
40. Кундеус О.М. Нарахування амортизації згідно нового податкового кодексу України / О. М. Кундеус // Інноваційна економіка. – 2011. - № 7. - С. 120-127.
41. Лобза І. Бухгалтерський і податковий облік безкоштовно одержаних основних засобів / І. Лобза // Все про бухгалтерський облік. – 2003. - № 50. – С. 4-5.
42. Манухіна М. Ю. Особливості аудиту операцій з основними засобами на підприємстві / М. Ю. Манухіна // Інноваційна економіка. – 2013. - № 10. – С. 128-132.
43. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://dtkt.com.ua/show/2%20cid03212.html>
44. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів // Все про бухгалтерський облік. – 2004. – 3 листопада (№104). – С. 11 -37.
45. Міжнародний стандарт аудиту 520 «Аудиторські процедури» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://docs.cntd.ru/document/420382222>

46. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 — Основні засоби [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
47. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012 р.: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014;
48. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, і припинена діяльність» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_023
49. Мордвінцева Т. В. Основні засоби підприємства: економічна сутність / Т. В. Мордвінцева // Сталий розвиток економіки. — 2013. - № 19. — С. 90-93.
50. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях / Ю.В. Неміш // Аграрна економіка. — 2012. — Т. 5. — № 3–4. — С. 181–187.
51. Павлюк І. Облік придбання, іншого надходження і будівництва основних засобів / І. Павлюк // Бухгалтерський облік і аудит. — 2003. - № 11. — С. 31-38.
52. Падченко Н. С. Амортизаційна політика підприємства в контексті реформування податкової системи / Н. С. Падченко, Л. А. Луївська // Науковий вісник Полтавського університету економіки та торгівлі. — 2014. - № 6. — С. 74-82.
53. Панков Д.А. Бухгалтерский учет и анализ в зарубежных странах. — Мн. : ИП Экоперспектива, 1998. — 238 с.
54. Пархоменко В. Бухгалтерський облік в Україні . — К. : Либра, 1998. — 448 с.
55. Петрик О. А. Стан та перспективи розвитку аудиту в Україні: методологічні та організаційні аспекти. Автореферат на здобуття ступеня доктора економічних наук, К.: 2004. — С. 11.
56. Пирець Н.М. Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів обліку основних засобів / Н.М. Пирець, Ю. А. Псюк // Інноваційна економіка. — 2013. — Вип. № 6. - с. 325-330.
57. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 №291. :

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
58. Податковий кодекс України / Верховна Рада України ; Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
59. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
60. Подмешальська Ю.В., Чеснокова К. В. Особливості оцінки основних засобів на Україні та закордоном // XI науково–технічна конференція студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА, 17–21 квітня 2011 р.: Тези доповідей / Ред. Пожуєв В.І. – Запоріжжя, 2006. – Ч. V. – С. 97 – 98.
61. Пойда Ю. М. Особливості обліку фінансового операційного лізингу / Ю. М. Пойда // Економічні науки. – 2010. - № 7. – С. 515 – 527.
62. Політична економія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. Рибалкіна В.О., Бодрова В.Г. – К.: Академвидав, 2004. – 672 с.
63. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об’єднання підприємств», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07.07.99 р. № 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>
64. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>
65. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 —Основні засоби, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за № 288/4509 (зі змінами і доповненнями).

66. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене Міністерством фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
67. Сопко В.В. Організація та методика проведення аудиту: [навч.-практ. посіб.] / В.В. Сопко [та ін.]; 2-ге вид., перероб. і доп. – К., 2006. – 576 с.
68. Утенкова К. О. Аудит основних засобів підприємств АПВ в контексті вимог Міжнародних стандартів аудиту / К. О. Утенкова // Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/auditosnovnih-zasobiv-pidpriemstv-apv-v-konteksti-vimog-mizhnarodnih-standartiv-audit.html>
69. Фінансовий словник-довідник / [Дем'яненко М. Я., Лузан Ю. Я., Саблук П. Т. та ін.] ; за ред. М. Я. Дем'яненко. – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 555 с.
70. Швець Н. В. Проблеми використання прискореної амортизації / Н. В. Швець // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Зб. Матеріалів III міжнародної науково-практичної конференції, 11 грудня 2009 р. Том 2. – Харків : ХНАДУ, 2009. – С. 76 – 77.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПРАТ «Рівнеазот»
на 31.12.2019 р.

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	85094	85094	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	1685452	1791712	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	- 26023996	- 29382585	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	- 24253450	- 27505779	0

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	228521	223189	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	228521	223189	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0

Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	23133517	24103856	0
за розрахунками з бюджетом	1620	15205	11053	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	0	0
за розрахунками з оплати праці	1630	4056	26113	0
за одержаними авансами	1635	980693	1137247	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	5628127	6373966	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	3294004	3347775	0
Усього за розділом III	1695	33055602	35000010	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	9030673	7717420	0

ДОДАТОК В

**Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПРАТ «Рівнеазот»
на 31.12.2018 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	22282	21755	0
первісна вартість	1001	23878	24300	0
накопичена амортизація	1002	1596	2545	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	134340	82966	0
Основні засоби:	1010	1250025	1223845	0
первісна вартість	1011	1930544	2161468	0
знос	1012	680519	937623	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0

Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	351839	0
Усього за розділом I	1095	1406647	1680405	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	525785	502674	0
Виробничі запаси	1101	299201	198672	0
Незавершене виробництво	1102	49402	81874	0
Готова продукція	1103	125830	141576	0
Товари	1104	51352	80552	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	530957	1614058	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	473018	826813	0

з бюджетом	1135	19920	83574	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	2623	2623	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3017707	3536432	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	25261	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	838833	14920	0
Готівка	1166	112	139	0
Рахунки в банках	1167	838721	14781	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	771797	0
Усього за розділом II	1195	5431481	7350268	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	6838128	9030673	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти
-------	--------------	--------------------------------------	-------------------------------------	--

				фінансової звітності
І. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	85094	85094	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	1756899	1685452	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	- 15151970	- 26023996	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом І	1495	- 13309977	- 24253450	0
ІІ. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	198249	228521	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0

Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	198249	228521	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	77226	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	13616563	23133517	0
за розрахунками з бюджетом	1620	40080	15205	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	0	0

за розрахунками з оплати праці	1630	3018	4056	0
за одержаними авансами	1635	1107987	980693	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	673107	11971	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	4431875	8910160	0
Усього за розділом III	1695	19949856	33055602	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	6838128	9030673	0

ДОДАТОК С

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПРАТ «Рівнеазот»
на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	22363	22282	0
первісна вартість	1001	23067	23878	0
накопичена амортизація	1002	704	1596	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	290348	134340	0
Основні засоби:	1010	1106499	1250025	0
первісна вартість	1011	1569420	1930544	0
знос	1012	462921	680519	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0

Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	1419210	1406647	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	5717570	525785	0
Виробничі запаси	1101	5543074	299201	0
Незавершене виробництво	1102	41817	49402	0
Готова продукція	1103	97681	125830	0
Товари	1104	34998	51352	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	38917	530957	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	584920	473018	0

з бюджетом	1135	33168	19920	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	2623	2623	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	182238	3017707	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	12805	25261	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	15112	838833	0
Готівка	1166	2	112	0
Рахунки в банках	1167	15110	838721	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0	0
Усього за розділом II	1195	6584730	5431481	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	8003940	6838128	0

Пасив	Код рядка	На початок	На кінець	На дату переходу на міжнародні
-------	--------------	---------------	--------------	---

		звітнього періоду	звітнього періоду	стандарті фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	85094	85094	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	89695	1756899	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-3566701	- 15151970	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	-3391912	- 13309977	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	196444	198249	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0

Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	196444	198249	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	346657	286362	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	8780030	13616563	0
за розрахунками з бюджетом	1620	35793	40080	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	0	0

за розрахунками з оплати праці	1630	10668	3018	0
за одержаними авансами	1635	1197977	1107987	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	295642	673107	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	532641	4222739	0
Усього за розділом III	1695	11199408	19949856	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	8003940	6838128	0